

శ్రీ పితాపురము రాజాగారగు
శ్రీరాజా రావు వేంకటకుమార మహీపతి సూర్యారావు
బహద్దరుగారు.

(శ్రీ)

విజయేంద్రవిజయము.

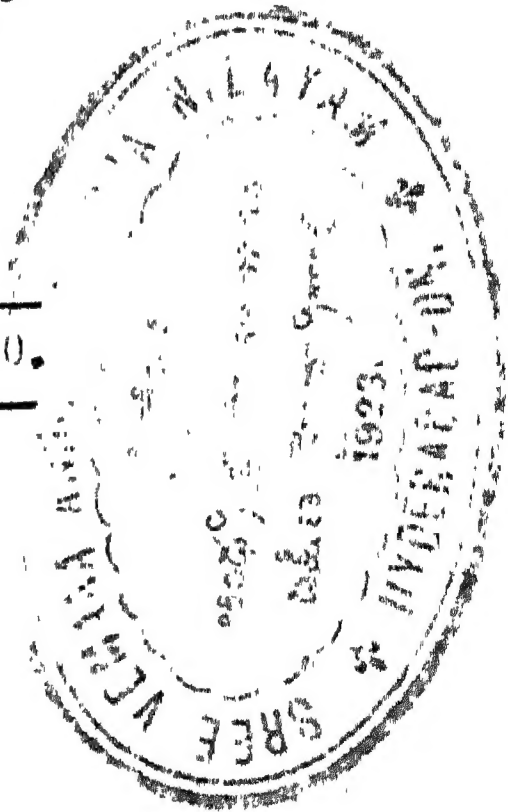

ఆదిపూడి సోమనాథరాయ.

ప్రణీతము.

మొదటికూర్పు 510.

కాకినాడ :

సుజనరంజనము ప్రాక్షరణాల.

1911.

Copy Right Registered.

Price 12 Annas.

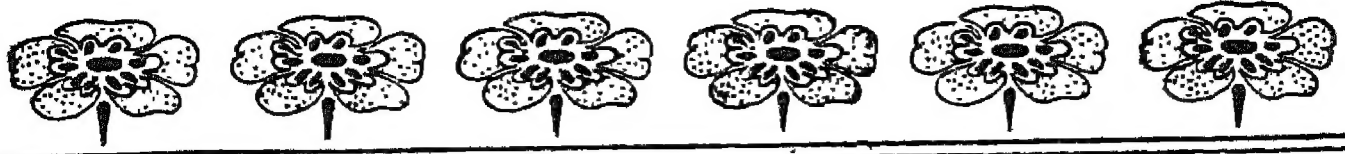
విన్నపము.

ఆభినవాంధ్ర భోజం డనందగు శ్రీ పితాపురము రాజాగారు నూతనముగా నీసంవత్సరమునుండి యేర్పాటుజేసిన యాంధ్రప్రబంధపరీక్షకుఁ బంపునిమిత్తము మిక్కిలి యత్సాహముతో నీప్రబంధమును రచించితిని. నాగృహకృత్యములయందుఁ గొన్ని యనివార్యములు తటస్థించినందున ఆగస్టు 5 వ తేదీని ప్రారంభించి యీ ప్రబంధమును 26 వ తేదీ రాత్రి 8 ఘంటలకు ముగింపఁగలిగితిని. కాని నియమితదినమునకంటె నొకదిన మాలస్యమైనందున నాయీ ప్రబంధమునకు నాపరీక్షలోఁ జేరు సౌభాగ్యము గలిగినదికాదు. కాబట్టి దీనిని నేను స్వతంత్రించి ముద్రింపించితిని. ఏలైనను శ్రీరాజాగారి ప్రకటనయే నాకీప్రబంధమును రచించుటకుఁ బ్రోత్సాహమును గల్గించినది గనుక నేనెంతయు శ్రీవారికిఁ గృతజ్ఞుఁడ నై యున్నాఁడను. దీనిం జదువువారు దీనియందలి గుణములనుమాత్రము గ్రహించి దోషంబులను బరిత్యజింతురుగాక !

పితాపురము
1-9-11

}

ఇట్లు విన్నవించు
సజ్జన సేవకుఁడు
ఆ. సోమనాథరావు.

శ్రీ

విజయేంద్రవిజయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ కరుణా సుధారసముఁ • జిత్తసరోజమరంద ధారగా
 శోకనివారణైకపరి • శుద్ధప్రసిద్ధ మహాపథంబుగా
 శ్రీకరధర్మసారముగ • స్త్రీపురుషాల్లి కభీష్టవృష్టిగా
 లోకమున నివ్వించినతిగ్గి • లోకవిభూ! పరిభూ! మహాప్రభూ! 1

చ. అనికరుణా సముద్రుడగు • నప్పరమేశునిఁ బట్టభద్రుఁగా
 నొనరిచి మానసంబునకు • నుండుతటిన్ దదనుగ్రహంబునన్
 ఘనకవితా సుధాలహరి • గ్రహుగ్రహమన్ముఖి గహ్వరమ్మనన్
 గనదురు వేగవంతమున • ఖండముగాఁ బ్రవహింపఁజొచ్చినన్. 2

ఉ. అందఱుఁ బ్రీతితోఁజేదవి • యోర్యపక్షైకవిహరు లౌటకున్
 సుందరకావ్యరత్నముల • సూరులు మెచ్చ రచించినట్టివా
 రందఱి పాదధూళికిని • హర్షముతోఁదలఁయెన్ని లోకులా
 నందముతోఁబరింపనొక • నవ్యప్రబంధముఁగూర్చునుండుచోన్. 3

ఉ. నీతిగఁ ధాచమతక్రూతిని • నించెనుకావ్యముఁ గూర్చునతగ్రవిన్
 భీతినిగౌరవింతునని • పీఠపురాధిపుఁ డాంధ్రపత్రికా
 వాగ్దత్తమున నిఖింపఁగని • భాషనుపుతునిఁ గాంచెనంచునా
 చేతమునన్దైలంగుచు వి • చిత్రగతికర చియింపితిన్ గృతిన్. 4

తే. ఇట్లుపరమేశ్వరకరుణచేఁ ♦ గృతిరచించి
 యాంధ్ర లోకంబునకునెల్ల ♦ నబ్జమిత్తు
 డనఁగ నొప్పారుసూర్యరా ♦ యావనీంద్రు
 కొల్వుమదిలోనఁగల్పించు ♦ కొనిముదమున.

5

సీ. శ్రీమంగమాంబాళ ♦ చీగర్భకలశర
 త్నాకరజనితము ♦ కైఫలంబ
 రావుగంగాధర ♦ రామరాష్ట్రవేంద్ర
 పావనదవ్యత ♦ పరిఫలంబ
 చిన్నమాంబానతి ♦ చిరసముపార్జిత
 వరపరమేశ్వరీ ♦ వాఫలంబ
 వద్మనాయకవంశ ♦ పారిజాతోత్పన్న
 శ్రీతజనావనసురు ♦ చిరఫలంబ
 యమలభక్తిప్రభాతధ ♦ ర్మావలంబ
 గురుజనస్తాయమానస ♦ ద్గుణకడంబ
 దీనపఠతాపశమనమ ♦ హనదంబ
 సూర్యరాయా ! పితాపురీ ♦ శుభఫలంబ.

6

తే. నీకుఁగరుణానుధాన్తి తిత్తి ♦ లోకవిభుఁడు
 సర్వశుభములనిడఁగ నా ♦ శీర్షదించి
 వింతఁగొల్పెడు విజయేంద్రు ♦ విమలచరిత
 వినుతువినుమయ్య విమలవి ♦ వేకవిభవ.

7

క. అనుచు నృతిపతిసంభో
 ధనమున్దావించి పరమ ♦ తాత్పర్యముతో
 వినయముదళు కొత్తంగా
 వినిపించినయచ్చరిత్ర ♦ విధమెట్లన్న.

8

కథాప్రారంభము.

శ్రీ. శ్వేతకిరీటమై ♦ చెన్నారునెద్దాని
 శీర్షభాగమ్మున ♦ శీతనగము
 ఆణిముత్తెమ్ముల ♦ హరమైయెద్దాని
 కంఠాననాప్పుగం ♦ గాభవాని
 కమనీయతరమైన ♦ కాంచియెయెద్దాని
 కటిఁగ్రాలు వింధ్యన ♦ గంపుఁజాలు
 చిత్రచేలంబయి ♦ చెల్వొందుదేనిపై
 సర్వసస్యాధ్యయా ♦ సారభూమి
 దేనికాలానుపీఠమై ♦ తేజరిల్లు
 సింహళంబనుదీవి ద ♦ క్షేణమునందు
 వీచికలదేని నిరువంక ♦ వీచువార్ధి
 యద్ది భూమండలికిరాణి ♦ యార్యధాని.

9

క. ఇందుఁగల రాజచంద్రుల
 నందఱ బవరాననోర్చి ♦ యార్జించినయా
 నందమున మగధనేలెను
 మందారాఖ్యుండు కీర్తి ♦ మందారుండై.

10

తే. ప్రజలపాలికి స్వర్గమై ♦ పరఁగునట్టి
 పాటలీపుత్ర మనియెడు ♦ పట్టణంబు
 దనకుఁ దగు రాజధానిగాఁ ♦ దనరుచుండ
 రహి వహించెను మహినినీ ♦ రాజరాజు.

11

చ. అతులపరాక్రమాది సుగు ♦ తావళి కెంతయు మెచ్చి సాశ్వత
 పతిసుత సర్వమంగళ వి ♦ వాహవిధిన్ వరియించె నానృపున్

- బతి నతు లిద్దఱుం గలసి ♦ పాయనిమైత్తి మెలంగుచుండ దం
పతు లన నిట్టు లుండవలె ♦ బాపురె యంచువచించి రందఱున్.
- ఉ. అంతఁ గృపావతంసుఁ డగు ♦ నప్పరమేశుఁడు వారినెంతయున్
సంతసమండుఁ దేల్చి నొక ♦ చక్కని కూతు నొసంగె దాని ని
తింతనరాని ప్రేమమున ♦ నిర్వురుఁ బెంచుచునుండి రంతలోఁ
గాంతకు సర్వసుంగళకుఁ ♦ గల్గెను దీరనిరోగ మక్కటా ! 13
- తే. అంతకంతకు వ్యాధిదా ♦ నతిశయించి
రాజయక్షుగ మాతిన ♦ రమణి యపుడు
మరణ మాసన్న మగుటను ♦ మది నెఱింగి
చెంతఁ బాయకయుండెడు ♦ కాంతుఁ జూచి. 14
- ఉ. కన్నుల నీరునించి కర ♦ కంజములన్ముకుళించి భక్తితో
నన్నుఁ గృతార్థఁ జేసితిరి ♦ నాచ భవచ్చరణాబ్జసేవ నా
కెన్నఁడు గల్గు నింక నని ♦ యేడ్వఁదొడంగిన భర్త యార్తుఁడై
యెన్నఁగరాని శోకమున ♦ నెంతయుఁ గుందుచువ్రాలె నేలపైన్.
- అ. అంత నచట నున్న ♦ యమ్మహికాంతుని
చెల్లె లైన భద్ర ♦ చెంతఁ జేరి
వదినె యేమొ చెప్ప ♦ వతెనని యున్నది
వినుము లెమ్మనంగ ♦ విభుఁడు లేచి. 16
- క. పల్కవె మద్భదయేశ్వరి
పల్కవె నాప్రాణమేనిఁ ♦ బడఁతీ యిత్తున్
బల్కవె నీకడ పల్కులు
నిల్కడతో వినెద నిదిగొ ♦ నిర్మలచరితా. 17
- తే. అనుచుఁ గన్నీరు రాల్చెడు ♦ నవనివిభునిఁ
జూచి పొదిగిట నున్నట్టి ♦ సుతను జూపి

నాకుమాటుగ దీనిని ♦ నాథ నీవు

భద్రయునుగూడి పెంచఁగా ♦ వలయుఁజుండు.

18

తే. అనుచు నిలుగుడ్లువైచి యా ♦ యతివమిన్న
యసువులఁ దొరంగిపోయిన ♦ యంతనుండి
భద్రమందారు లిరువుర ♦ బాల్లఁ గూర్చి
నరయుచుండిరి హర్షల ♦ తాఖ్య నొసఁగి.

క. మఱుపెండ్లి యాడఁగోరక

ధరణీపతి తనదు పత్ని ♦ ధర్మగుణములన్

నిరతముఁ దలఁచుచు బాలిక

నరయుచుఁ గాలమ్ము వుచ్చె ♦ నర్హక్రియలన్

క. అన్యోన్యము వరియించిన

ధన్యాశ్వుల ప్రియఁ దెలుసఁ ♦ దరమె యెవరికిన్

మాన్యులు వారె జగమ్మున

వన్యమృగమ్ములకుఁ బోల్ప ♦ వలయు నితరులన్.

21

తే. తనకు మూడవమాసానఁ ♦ దల్లివోవ

రేయిఁ బవలును బ్రేమతోఁ ♦ బాయకుండఁ

దండియును మేనయత్తయఁ ♦ దన్నుఁ బెంప

వర్షములు నిండెఁ బండెండు ♦ హర్షలతకు.

22

ఉ. భద్రసమస్తసద్గుణ సు ♦ భద్రయు రూపవిలాసనంపవన్

భద్రయు భద్రజీవనసు ♦ భద్రయు జ్యోతిష వైద్య గాన సా

మద్రిక శిల్పవిద్యల స ♦ మద్రయు నై బరిపూర్ణయావనః

బదిసమానశ్రేయము స ♦ మంచితభక్త్యయఁ దాల్చి పొల్పుచున్.

క. అనుపమ సద్గుణగరిమన్

దనకుం బతియగుట కొప్పు ♦ ధర్మవినోదున్

జనవినుత సత్యవాదున్

మనమున వరియించె నంగ ♦ మానవనాథున్.

24

చ. అతడు విరోధితండముల ♦ నాహవరంగమునం దెదుర్చుచో

శితతర సాయకం బొకటి ♦ శీర్షమునాటినఁ దత్తణంబునన్

నుతులు సెలంగ స్వర్గపురి ♦ నూతనవైభవలక్ష్మిఁ జేకొనన్

ధృతమతి నేగె జీవకళ ♦ దేహము దప్పి ధరిత్రి వ్రాలఁగాన్. 25

ఉ. అంతట భద్ర నాతనికి ♦ నాత్మసమర్పణఁ జేసి వైద్యమున్

సాంతముగాఁ బరించి తన ♦ యాయువు నెల్లఁ బరోపకారమం

దెంతయుఁ బ్రీతితో నునిచి ♦ యీశ్వరుఁ గొల్చుచునుండెభక్తితో

నింతటి బ్రహ్మచారిణి మ ♦ టెందును లేదనియాయులెన్నఁగాన్.

తే. మనము నొకరికి నొసఁగిన ♦ వెనుక దానిఁ

గొనక యీశ్వరుఁ గొల్చు స ♦ ద్గుణగరిష్ఠు

లెంతయును ధన్యు లవ్వార ♦ లెల్లరకును

నిరుపమాదర్శ మూర్తులై ♦ నెగడుచుండ్రు.

27

తే. బ్రహ్మచర్యంబునం దిట్లు ♦ భద్ర దవిలి

హర్షలతకును సుగుణమ్ము ♦ లనుచినమ్ము

విద్యతోఁబాటు కలుపుచు ♦ హృద్యరీతి

నన్నయింట వసించెఁ బ్ర ♦ సన్నమతిని.

28

ఉ. అంతఁ గళింగభూపుడు స ♦ మంచిత కీర్తికలాపుఁ డాసతిన్

గాంతగఁ గైకొనందలఁచి ♦ కామితమున్ మగధావనీరమా

కాంతున కేకతమ్మునఁ బ్ర ♦ కాశముఁజేసి యధార్హసతకృతిన్

స్వాంతమునంబ్రహ్మచుండయి ♦ చయ్యన నేగెను స్వీయభూమికిన్.

శా. మందారుండిట భద్రరాజునిచితా • మన్నించి మహాభక్తి
సౌందర్యప్రతిభావిశేషములచే • శౌర్యప్రభావముచే
మందారప్రతిమాన కీర్తికాయుతుండౌ • మాన్యుండు నీహస్తమా
నందంబొప్పగఁ బట్టఁగోరెవినుమా • నామాటఁచాడెఁబ్రమా. 30

తే. సోదరీమణి నేడెల్పు • మేడినీంద్రుఁ
బరిణయంబయి సుస్వయం • వరమునందుఁ
బరమ సౌభాగ్యవతివయి • ప్రజ్ఞిరిల్లి
కులమునకుఁ గీర్తిఁదెమ్మానా • పలుకువినుము.

31

తే. పెద్దకాలంబు నీవిట్లు • పెండ్లిలేక
యున్న దూషించుచుందురీ • యుర్విజనులు
నిందలకుఁ బాలుగాకు మ • నింద్యచరిత
కోరి వరియింపుమేడెల్పు • వీరవరుని.

32

తే. పెద్దవాడను నామాట • బెడచెవినిడి
యాగ్రహము గల్గఁజేయకు • మమ్మవినుము
హితులు నాకంటెనెవరైన • నీకుఁగలరె
భద్రనిర్మిద్ర సుగుణప • మాద్రయనిన.

33

తే. భద్రయదివిని మదిభగ • పంతుండలఁచి
ధర్మమార్గాను వర్తిని • ధన్యచరిత
గాన నసమానధైర్యంబు • పూనిపలికె
బల్కులనుశాంతి వినయమ్మా • లొలుగఁచుండ.

34

తే. అన్ననామది వలచిన • యట్టివరుఁడు
నాదుజీవనయాత్రకు • నవ్యమైన
దీపముగఁదనసుగుణ క • లాపమొనఁగి
స్వర్గమున వెల్లుచున్నాఁడు • భానుపగిది.

35

తే. కాననే బ్రహ్మచర్యంబు ♦ పూనివిమల
కార్యములచేత లోకోప ♦ కారములను
జలుపుచుండుదు భగవంతు ♦ స్వాంతమందు
నిలిపినిరతంబు నిదినాదు ♦ నిర్ణయంబు. 36

తే. అనినఁ జుటచుటఁజూచుచు ♦ నవనివిభుఁడు
కోపవేగమ్ముచే శాంతిఁ ♦ గోలుపోయి
మద్యపానంబు సేసిన ♦ మత్తువోలె
మాటతడఁబడ నిట్లని ♦ మాటుపలికె. 37

తే. కొత్త యాచారములఁ బురి ♦ కొల్పియిట్లు
కులముఁ జెటచుచునాకు వ్యా ♦ కులమొసంగు
వనులు సేయక యొకమంచి ♦ వరునిఁగాంచి
యిహపరమ్ముల గడియింపు ♦ మింకనైన. 38

తే. అనుచుఁ గటకటఁబడియెడు ♦ నన్నఁజూచి
మది విషాదాగ్నిలోఁబడి ♦ మండుచుండఁ
గంటఁ దడివెట్టియగ్గిజు ♦ కాల్గవ్రాళి
మెల్లఁగాలేచి యిట్లను ♦ మెలఁతమిన్న. 39

తే. గార్గి మొదలగువార లీ ♦ ఖండమందు
బ్రహ్మచర్యంబుచేఁ గీర్తిఁ ♦ బడయలేదె
కొత్తయే యిదిమనయార్య ♦ కులమునందుఁ
ఘాత చారిత్రాలను గన్న ♦ భూమియందు. 40

తే. ఏక పత్నివ్రతంబెట్లు ♦ లీ వొనర్తు
వట్టులేక పతివ్రతం ♦ బాచరింతు
ధర్మమందఱ కొక్కటై ♦ తనరుఁగాక
వేరువేరుగనుండునే ♦ విమలచరిత. 41

తే. అనుచుఁదురపిల్లు చెలియలి • కనులు దుడిచి
చిత్త మొకయింత జాలిచే • మెత్తవడిన
మెల్లఁగా నిట్టు లనియెను • మేదినిశుఁ
డప్పు కూర్చుండు మనుచుఁ బీ • తమ్ముఁ జూపి.

42

తే. ఎవఁడు నీభర్త నీశెండ్లి • యెవుడుజరగ
నందఱును జూడ నేఁ • బెండ్లి • యూడినట్లు
నీవు నాడితివే చెప్పు • నిర్మలాత్మ
యన్న నన్నకు నిట్లనె • నతివమిన్న.

43

తే. అంగనాథుని వలచితి • నంత నతఁడు
గాంచె స్వర్గంబు యుద్ధరం • గంబునందు
నతని వరియించినప్పుడే • యంతరాత్మ
పెండ్లిచేసెను వేరికఁ • బెండ్లి యేల.

44

ఆ. సర్వసాక్షియెదుటఁ • జలిపినదది మేలొ
ధరణిజనుల యెదుటి • తంతు మేలొ
నీవె చెప్పుమన్న • నిర్ణయ మొనరించి
హస్తకంకణమున • కద్దమేల.

45

తే. అనుడు భూపతిచెల్లెలి • నట్లే చూచి
యంగనాథుఁడు నినుఁ బెండ్లి • యూడినాఁడె
యెచటఁ జూచినఁ బెండ్లికి • నిరువురుండు
రొక్కరికె పెండ్లి జరగునే • యొక్కడైన.

46

తే. అనిన భద్ర యెలుంగత్తి • యన్నకనియె
నతఁడు వరియించెనో లేదో • యతని కెఱుక
నే వరించిన దెంతయు • నిక్కువంబు
తెలియు మిఁక నాప్రతిజ్ఞను • దీర్చి విడుతు.

47

మ. అనినకొ గోపముచేత మండిపడుచుకొ ♦ హృద్య నీకిచ్చటకొ
జనవేనిచ్చట నింత చేటుగలిగెకొ ♦ నన్నాసముకొదాల్తువే
నినుఁ జండాగ్నినిఁ గాల్చివైచి దెసలకొ ♦ నీభస్మముకొజల్లెదకొ
జను నాముందట నిల్వఁబోకుము నిమే ♦ పంబుకొ గులోన్ములిసీ. 4 రి

చ. అనుచుఁ గఠోర భాషణము ♦ లాడెడు నన్నకు నేవగించి త
త్తణమున లోనికిం జని వి ♦ చారమునం బడి భద్ర యుండఁగా
దినకరుఁ డోర్వ లేక తన ♦ తేజముమాసి విషణ్ణమూర్తి యై
చనియె ననంగఁదామునిఁగె ♦ సర్వముచీకటిలో మునుంగఁగాక.

ఉ. అప్పుడు భద్ర యొంటరిగ ♦ నప్పరమేశునిగూర్చి యీశ్వరా !
దెప్పరమైన కష్టమున ♦ దేవ మునింగితి నీవె తెప్పవై
తప్పక నన్నుఁ గావవలె ♦ దప్పిన నెవ్వరు గాచవారు నా
కెప్పుడు నీవె యూతవని ♦ యెంచితి నీశరణంబుఁ జొచ్చితికొ.

క. రారాజు నానహూదరుఁ
డేరాజును జేరఁబోదు ♦ నీశ్వర నిన్నే
రారాజుగఁ దలఁచుచు నకొ
ధారాళం బైన మదిని ♦ దయ నెవఁ డేలుకొ.

51

తే. అనుచు భగవంతుఁ బ్రార్థింప ♦ నాత్మలోన
మాళవేంద్రుండు భక్తుండు ♦ మహితయశుఁడు
శరణమియ్య సమర్థుండు ♦ శాంతమూర్తి
యతనిఁ జేరినఁ గడు భద్ర ♦ మనుచుఁ దోఁచె.

52

తే. అంతఁ దాఁ జెంచుచుండిన ♦ హర్షలతను
నిద్రోవోయెడుదానిని ♦ నిండుప్రేమ
మోము మోమునఁ జేరిచి ♦ ముద్దువెట్టి
చేత శిరమును దాఁకి యా ♦ శీర్షిడించి.

53

తే. వదలిపోఁజాల కెంతయు • వందుకల్లి

యెట్టకేలకు మనసును • గట్టిచేసి

వెడలిపోయెను నడురేయి • వెలఁదిమిన్న

మాళవపుదారిఁబట్టి ప్రే • మంబు నెట్టి.

54

ఉ. అక్కడ ధర్మపాలుఁడు న • మంచితశీలుఁడు మాళ్వ మేలువాఁ

డొక్క పృథ్వాతవేళఁదన • యుండును బత్నియు నాప్రమితులున్

దక్కినవారలుం గలసి • దైవము నెంతయు భక్తిఁ గొల్పుఁ

నక్కడి కేగుచెంచెను న • మాహితచిత్తముతోడ భద్రయున్.

తే. వచ్చి కూర్చుండి వీడెను • బాణి దాల్చి

శ్రుతినిగూరిచి మంగళ • శ్రుతి చెలంగ

రాగ మాలాపనముసేసి • రమ్యఫణితి

నీశ్వరుని భక్తి వినుతించె • నిట్లు భద్ర.

56

గండకము.

శ్రీమన్మహామంగళాకార భక్తానుసారా కృపాపూరయోగీంద్ర
చిత్తాబ్జసంచార సర్వార్థసారా సమస్తపృథ్వాధార బ్రహ్మాండని
ర్మాణ ధీరా సుధర్మప్రచారా ప్రపన్నాక్తిమారా నినున్ గొల్పు
నర్వంబు నిన్ జూపు విశ్వంబు నీ చిత్రచాతుర్యమున్ దెల్పి నీ
వాడు బంతుల్వలెన్ బొల్చు లోకంబు నెల్లన్ మహాసూత్రధారుం
డ వై పూని యాడించు నీబొమ్మలంబోలి మే మిట్లు కీడించుచు
న్నాము నిన్నిట్టివానిన్ దగన్ బట్టి చిత్తంబులోఁ గట్టిపెట్టంగ
భక్తిన్ బ్రసాదింపవే దేవదేవా మహాపాప దావాగ్ని సందగ్ధులై
నట్టి మమ్ముద్ధరింపన్ దయాసారమున్ వేగ వర్షింపవే హర్షముం
జెంపవే సార్వభౌమా మహానందభామా సదాభక్తహృద్యోమ
సంపూర్ణసోమా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

57

చ. అనుపమభక్తి సంభవిత • మైనసుధామయ సూక్తమివ్వినన్
 వినిచిన భవనందఱును • వేయివిధంబుల మెచ్చుచుండ నా
 జనవతి కర్తృశాసనము ప • నన్నపుఁజూపుల నామెఁజూచియో
 జనని మదీయసుందరను • సర్వముపావనమయ్యె నీకృపన్. 58

ఉ. ఎందలిదానవమ్మ యిట • నేమికతమ్మున వచ్చితవస్త్రనా
 ముఁనట సంశయింబుడిగి • పూర్ణముగా నెఱిగింపవమ్మనీ
 విందు నుతించినట్టిపర • మేశుఁడెనిన్గొనివచ్చెనమ్మమా
 యందఱ మానసంబులన • మంచితభక్తిని నించితమ్మగో. 59

తే. అనినఁదలవంచి చూపుల • నవనివాల్చి
 మృదులగంభీరరవముల • మెలఁతవలికె
 సుగధనాజన్మభూమినా • మంబుభద్ర
 ప్రభువతంసమ మద్భుత • రాజరాజు. 60

మ. అనినన్ దిగ్గునలేచి యిచ్చెనుపుతో • నాఁజేఁడుదానిట్లనెన్
 జననీ! యుత్తమపీతముఁగొనుమువా • చాలోపముల్లల్లియు
 డినచున్నింపుము నీమనోదరునికం • టెన్ బ్రేమతోఁజూచిధ
 న్యునిఁగావింపుము సేవలందిడుమునే • యోగ్యుండుగాఁదోచినన్.

క. జననీనీవిభ్యాతిని
 వినియుంటిని వీనులకును • విందుగఁగొంతన్
 గనులున్నందులఫలముగఁ
 గనుఁగొంటిని నిన్నునేఁడు • కారుణ్యనిధి. 61

చ. అనుటయుఁగన్నులం దొరఁగు • నశ్రులఁజెప్పలనప్పలిందుచున్
 దనవదనంబునెత్తినర • నాథుఁగనుంగొని భద్రయిట్లనెన్
 జననుతకీర్తి నాచరిత • సాంతముగావిని యంతమీఁదనీ
 మనమునఁ దోచినట్లుగన • మంజసరీతినిఁ జేయఁగాఁదగున్. 62

క. అనుటయు మాశ్వమహీపతి

జననీ ! మనసారవినెద ♦ జంకకచెపుమా
యనభద్రమొదలు తుదిగాఁ

దనవృత్తాంతంబు నివ్వి ♦ ధంబునఁదెలిపెన్.

తే. సుగుణమణి గణమూర్తియై ♦ నెగడువాని

నంగనాధుని వలచితి ♦ నంతనతఁడు

కదనతలమున స్వర్గంబుఁ ♦ గాంచెఁగాన

మనసులో నన్యవరియించు ♦ మాటలేక.

తే. బ్రహ్మచర్యంబులోపలఁ ♦ బరఁగుచున్నఁ

బరునివరియింపు మనిచాల ♦ బాధపెట్టి

పరుషవాక్యమ్మలను బలెగ్గ ♦ భారతగానఁ

దరలివచ్చితి నీ లీల ♦ ధర్మపాల.

చ. శరణముఁ గోరివచ్చితిని ♦ శస్త్రచికిత్సయు నౌషధక్రియల్

గఱచితిఁ గొంతగాన నుప ♦ కారమునివ్విధి దీనపాళికిన్

గరమనురక్తిఁజేయుచును ♦ గాలముపుచ్చఁగనుండుదాననీ

కరుణకుఁ బాత్రనాతెలుపు ♦ కాంచిమనంబున మేలుకీడులన్. 67

తే. అనుచు భద్రయోగింగింప ♦ నాలకించి

భావమునఁ దూచిసాధక ♦ భాధకముల

ధర్మపాలుఁడు నిజముగా ♦ ధర్మపాలుఁ

డగుట నామెకునిట్లని ♦ యభయమిచ్చె.

ఉ. ధర్మపథంబు నన్నడచు ♦ ధన్యపుమాళవమెల్ల ధన్యమా

నిర్మలవృత్తమున్దవిలి ♦ నెవ్వడినుండుము వైద్యశాస్త్రన

స్మర్తృమాలెల్లఁ దెల్పుచు ను ♦ దారతనిచ్చట వైద్యులందునీ

ధార్మికభావముంగొలిపి ♦ దైవమునిచ్చలుభక్తిఁగొల్పుచున్. 69

చ. అని తనపత్నియాసరళ • నంతఃగమగొని యోసతీమణి
యనుపమ గౌరవాస్పదమ • హాగుణభూషణ యీమెగాననీ
వనుదినమున సపర్యలన • మాహితరీతినిఁ దన్పుచుండుమా
ఘనసుకృత ప్రభావమునఁ • గాకమహాత్ముల సేవకల్గునే. 70

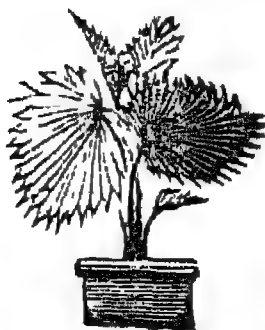
తే. అనుచుశరణంబొసంగిన • యాత్మనలరి
ధర్మనిష్ఠాగరిష్ఠత • ధర్మపాలు
సొద్దఁగాలంబుపుచ్చుచు • నుండెభద్ర
సరళ పరమాత్మరాలయి • పరఁగుచుండ. 71

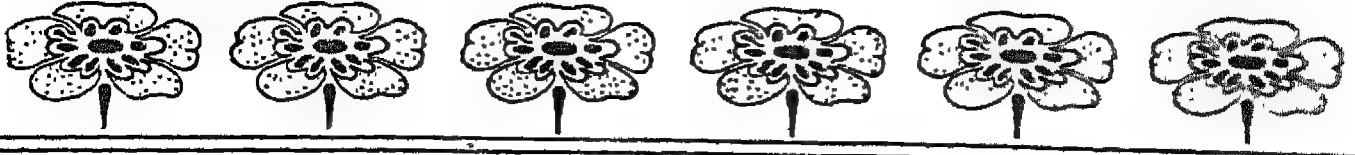
మాలిని.

శ్రితజనపరిపాలా • చిన్నమాంబానుకూలా
చతురవచనలోలా • సాధుసమ్మాన్యశీలా
వితరణ శిబిలీలా • వీతదుర్వైరి మూలా
అతులసుగుణజాలా • ఆత్మతేజో విశాలా. 72

గద్య.

ఇది శ్రీపరమేశ్వర కరుణాఫలిత లలితకవితాకలిత శ్రీరామలక్ష్మణ
బాబుచ్చివేంకయమాత్యతనూజాత సకలసజ్జన విధేయ ఆది
పూడి సోమనాథ నామధేయ ప్రణీతంబయిన శ్రీ విజ
యేంద్ర విజయంబను సుప్రబంధంబు నందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ

విజయేంద్రవిజయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీకరగుణరత్నాకర

నాకగురుప్రొక్తసార • నయనంచారా

ప్రాకటధర్మ విహారా

శోకనివారణవిచార • సూర్యనృపవరా.

1

క. ఆలింపుము మగధధరా

పాలుండటు భద్ర ధర్మ • పాలునిపాలన్

గాలమునుచ్చుట వినితాఁ

దాలిమివిడనాడి మదిసిఁ • దల్లడపడుచున్.

2

శ్రీ. ఏలనాయెలనాఁగ • యీహర్షలతవీడి

వంతలోననుముంచి • నైచిచనియె

నేలనాసోదరి • యెలమితోవలచిన

యంగనాధుఁడు యుద్ధ • మందుమడిసె

నేలకల్లింగేఱుఁ • డేతెంచి భద్రమ

దనకుఁగాంతగనియ్య • మనుచువేఁడె

నేలనేఁజెప్పిన • హితములొపలుకలు

చెలియలిచెవులకు • ములుకులయ్యె

నేలతోఁబుట్టు తాలిమిఁ ♦ దూలిధర్మ
పాలుపాలనుజేరి నా ♦ పరువుఁజెఱచె
నేలదోసితివిటు దుఃఖి ♦ జాలమందు
నీవిలాసమ్ములీశ్వరా! ♦ నీకెయెఱుక.

3

తే. అనుచుఁజింతిల్లి పలుమాఱు ♦ నత్తకొఱకు
నాఁపుకొనలేక యేడుచు ♦ హర్షలతను
జేరియోచార్చితనవిధి ♦ దూఱిదూఱి
మాళవుని సాహసంబును ♦ మదిఁదలంచి.

4

తే. ఔర! నన్నొక్కమాటయు ♦ నడుగకుండఁ
జక్కవతికెకి నాకింత ♦ జంకకుండ
గర్వరోగంబుచేఁ గన్ను ♦ గానకుండ
భద్రఁ దాఁజేరనిచ్చెను ♦ బంపకుండ.

5

తే. అనుచుఁగోప భరమ్మును ♦ నాఁపలేక
ధర్మపాలుని సుగుణార్చిఁ ♦ దలఁపలేక
మనములోపలఁ గరుణయన్ ♦ మాటలేక
లేఖమాళవపతికి నీ ♦ లీలవ్యాసె.

6

ఉ. మైత్రికి భంగమౌనటులు ♦ మమ్ము నెదిర్చినయట్టి సోదరిన్
బాత్రగ నెంచి యిట్లభయ ♦ భారముపూనుట భావ్యమౌనె మా
మిత్రునినెఱుఁగ దత్తణమ ♦ మీరిపు డైనను భద్ర నంపి మా
మైత్రికిఁ బాత్రులై మనుఁడు ♦ మానినఁ దత్ఫలమేమి సెప్పనా. 7

క. అను నీలేఖను గొనిచనఁ

బనిచెను రణధీరు నటకు ♦ భవ్యవిచారున్
వినయాధి సుగుణహరున్
జనవినుతోదారుఁ బరమ ♦ శాంతివిహరున్.

8

శా. ఆలేఖం గొని యాతఁడేగి కనియెన్ ♦ హర్షాశ్రి నర్వేళునిన్
 లీలన్ నూతనగీతజాతముల నో ♦ లీన్ గోమలుల్పాడనే
 వేళన్ వీనుల విందుగా విని జనుల్ ♦ విద్యావినోదమ్ములన్
 గేళిన్ సల్పెడు మాళవేంద్రు నగరిన్ ♦ గీర్వాణనాట్యస్థలిన్. 9

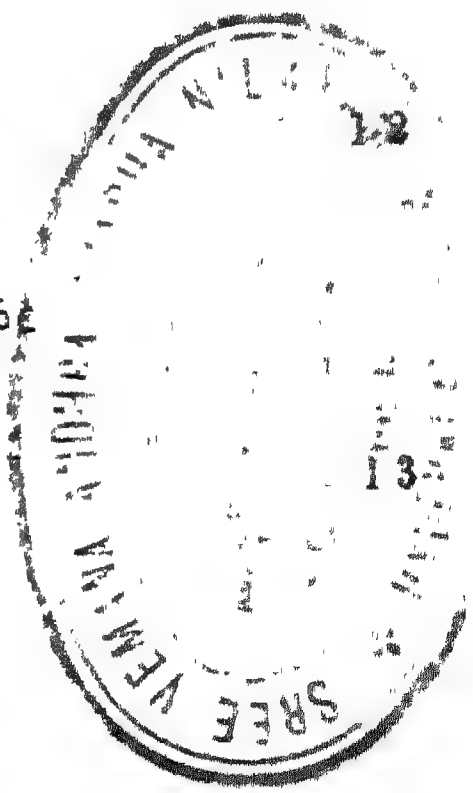
క. అతులమహోద్యానము గతి
 నతిముద మొదవించునట్టి ♦ యప్పురవరమున్
 మితపరివారముఁ దోఁగొని
 ధృతియుతుఁడై చొచ్చె జనులు ♦ దేరి కనుఁగొనన్. 10

క. అటు నిటు వీక్షించుచు న
 కక్రటికముతో బీదలకును ♦ గడు దీనులకున్
 దటుకున రూకలఁ జల్లుచుఁ
 జటులగతిన్ బోయి పోయి ♦ సంరంభముతోన్. 11

తే. తమ్మిమధ్యమ్ముననుగ్రాలు ♦ దిమ్మెవోలెఁ
 బురము నడుమను సొగసుగాఁ ♦ బొల్చు నగరు
 లోనికిని జని భూపాలు ♦ నానతిఁ గొని
 యోలగముఁ జొచ్చి రణధీరుఁ ♦ దుచితరీతి.

తే. చేతులను మోడ్చి జనపాలు ♦ సేమ మరసి
 కమ్మఁ జదువంగనిచ్చి య ♦ కక్రడను దనకు
 గూర్చియున్నట్టి పీతానఁ ♦ గూరుచుండి
 యేమిసెలవని యడుగను ♦ ర్వీశుఁ డనియె.

తే. ధర్మమార్గంబు దప్పని ♦ ధన్యచరిత
 ప్పబలుఁడైనట్టి యన్నకు ♦ భయముఁజెంది
 శరణువేఁడిననీకుంట ♦ క్షత్రియునకు
 న్యాయమే తెల్పు రణధీర ♦ నయవిహార.

నేలతోఁబుట్టు తాలిమిఁ ♦ దూలిధర్మ
పాలుపాలనుజేరి నా ♦ పరువుఁజెఱిచె
నేలదోసితివిటు దుఃఖి ♦ జాలమందు
నీవిలాసమ్ములీశ్వరా! ♦ నీకెయెఱుక.

3

తే. అనుచుఁజింతిల్లి పలుమాఱు ♦ నత్తకొఱుకు
నాఁపుకొనలేక యేడుచు ♦ హర్షలతను
జేరియోదార్చితనవిధి ♦ దూఱిదూఱి
మాళవుని సాహసంబును ♦ మదిఁదలంచి.

4

తే. ఔర! నన్నొక్కమాటయు ♦ నడుగకుండఁ
జక్కవతికి నాకింత ♦ జంకకుండ
గర్వరోగంబుచేఁ గన్ను ♦ గానకుండ
భద్రుఁ దాఁజేరనిచ్చెను ♦ బంపకుండ.

5

తే. అనుచుఁగోప భరమ్మును ♦ నాఁపలేక
ధర్మపాలుని సుగుణార్థిఁ ♦ దలఁపలేక
మనములోపలఁ గరుణయన్ ♦ మాటలేక
లేఖమాళవపతికి నీ ♦ లీలవ్రాసె.

6

ఉ. మైత్రికి భంగమానటులు ♦ మమ్ము నెదిర్చినయట్టి సోదరిన్
బాత్రగ నెంచి యిట్లభయ ♦ భారముపూనుట భావ్యమానె మా
మిత్రునివెంటఁ దత్క్షణమ ♦ మీరిపుడైనను భద్ర సంపి మా
మైత్రికిఁ బాత్రులై మనుఁడు ♦ మానినఁ దత్ఫలమేమి సెప్పనా. 7

క. అను నీలేఖను గొనిచనఁ

బనిచెను రణధీరు నటకు ♦ భవ్యవిచారున్
వినయాది సుగుణహారున్
జనవినుతోదారుఁ బరమ ♦ శాంతివిహారున్.

8

శా. ఆలేఖం గొని యాతఁడేగి కనియెన్ ♦ హర్షాశి సర్వేశునిన్
 లీలన్ నూతనగీతజాతముల నో ♦ లీన్ గోమలుల్పాడనే
 వేళన్ వీనుల విందుగా విని జనుల్ ♦ విద్యావినోదమ్ములన్
 శేళిన్ సల్పెడు మాళవేంద్రు నగరిన్ ♦ గీర్వాణనాట్యస్థలిన్. 9

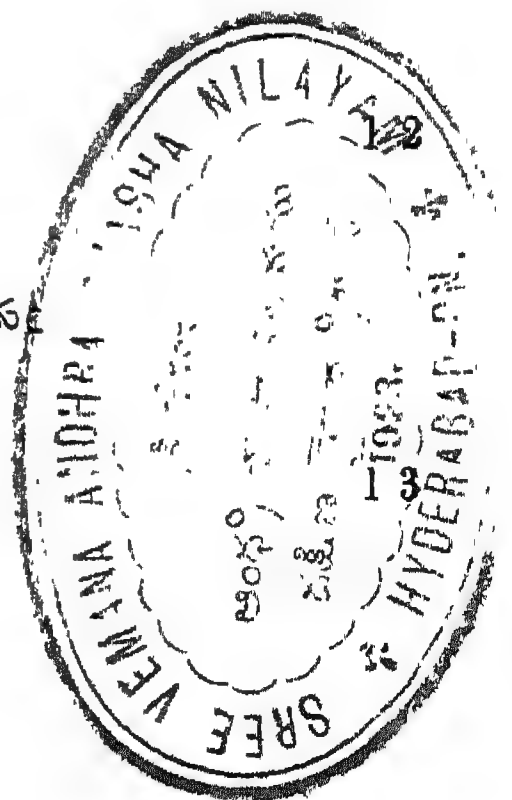
క. అతులమహోద్యానము గతి
 నతిముద మొదవించునట్టి ♦ యప్పరవరమున్
 మితపరివారముఁ దోఁగొని
 ధృతియుతుఁడై చొచ్చె జనులు ♦ దేరి కనుఁగొనన్. 10

క. అటు నిటు వీక్షించుచు న
 కక్రటికముతో బీదలకును ♦ గడు దీనులకున్
 దటుకున రూకలఁ జల్లుచుఁ
 జటులగతిన్ బోయి పోయి ♦ సంరంభముతోన్. 11

తే. తమ్మిమధ్యమ్ముననుగార్లు ♦ దిమ్మెవోలెఁ
 బురము నడుమను సొగసుగాఁ ♦ బొల్చు నగరు
 లోనికిని జని భూపాలు ♦ నానతిఁ గొని
 యోలగముఁ జొచ్చి రణధీరుఁ ♦ డుచితరీతి.

తే. చేతులను మోడ్చి జనపాలు ♦ సేమ మరసి
 కమ్మఁ జదువంగనిచ్చి య ♦ కక్రడను దనకు
 గూర్చియున్నట్టి పీఠానఁ ♦ గూరుచుండి
 రోమిసెలవని యడుగను ♦ ర్వీశుఁ డనియె.

తే. ధర్మమార్గంబు దప్పని ♦ ధన్యచరిత
 ప్రబలుఁడైనట్టి యన్నకు ♦ భయముఁజెంది
 శరణువేడిననీకుంట ♦ తుత్రియునకు
 న్యాయమేతెల్పు రణధీర ♦ నయవిహార.

ఆ. ధర్మపథమునందుఁ ♦ దనరుచుండెడివారు

దైవమునకుఁగూడఁ ♦ దలఁకఁబోరు

ధర్మపథముఁదప్పి ♦ తరలుచుండెడివారు

చీమకై నభయము ♦ చెందుచుందు.

15

చ. అనరణ ధీరుఁడెట్లనియె ♦ నార్యపథైక విహరులీరలున్

వినమితవైరి వీరుఁడగు ♦ వీరవ రేణ్యుఁడు సార్వభౌముఁడున్

మనమున నీసులన్నిటిని ♦ మానిపరస్పర మైతివర్తిలన్

జనుతికుమాకు నందఱకు ♦ సౌఖ్యముగా కిదియేటివైరముల్. 16

చ. దివిభువి దిద్దిరందిరుగు ♦ తీరునధాటిని వైరికోటులన్

గవిసిమహాట్ట హాసమునఁ ♦ గాలకృశాను కరాళమూర్తియై

బవరమునందు నోరిచిన ♦ భవ్యపరాక్రమ శాలిముందటన్

దవిలియెవండునిల్చును వృ ♦ ధాకడుసాహసమేల భూధవా. 17

ఉ. భద్రకు భ్రాతభానమును ♦ బట్టిమెలంగఁగ బుద్ధిసెప్పిసౌ

భద్రపరాక్రముండు నృప ♦ భద్రుఁడు మెచ్చెడునట్లువెంటనే

భద్రనుబంపి మీకుఁగల ♦ భవ్యతరంబగుభక్తిఁ జూపినన్

భద్రముగాక నీతిఁగఱ ♦ పంగసమర్థులమే ధరాధిపా. 18

తే. అనిన రణధీరుఁగూర్చియి ♦ ట్లనియెనృపుఁడు

న్యాయయుతమైన శౌర్యంబు ♦ నరపతులకు

భూరితరమైన శాశ్వత ♦ భూషణంబు

ఘోరకలుషంబు కేవల ♦ పౌరుషంబు.

19

చ. సుగుణసముద్రయై వెలయు ♦ శుద్ధచరిత్రకు బుద్ధినేర్పనే

తగనిపథంబునన్నడచు ♦ దర్పనిమగ్నుని భక్తిఁగొల్పనే

యగునగునిట్లు పలుకుటిది ♦ యర్హమెతుచ్చపు సార్వభౌములా

జగములనెల్లనేలెడు పృ ♦ చండపృశాసనుకంటెఁ బూజ్యులే. 20

ఉ. సూర్యుడు చూర్ణమై పడినఁ ♦ జుక్కలు జల్లున నేలరాలినఁ
ధైర్యమువీడి భద్రునియ ♦ ధార్థమువీడను సార్వభౌముడుఁ
గౌర్యముమాని చెల్లెలినిఁ ♦ కన్ గరుణాయత దృష్టిజూతునఁ
చార్యులముందటఁ బలుక ♦ హర్షముమీఱఁగ నప్పుడఁపెదఁ. 21

ఉ. ఎన్నఁగరానిలోకముల ♦ నెవ్వఁడు చాల్చి వెలుంగుచుండునో
యన్ని చరాచరంబులకు ♦ నాదరువై యెవఁడర్థిబోచునో
సన్నతశౌర్య మెవ్వఁడెల ♦ సజ్జనచిత్తములందుఁగూర్చునో
నన్నతఁడెంతయుఁ గరుణ ♦ న్యాయపథంబుననుంచి కాచుతఁ.

క. భద్రకునిచ్చట నెట్టియు
పద్రవమును లేదుభక్తి ♦ భావముతోడఁ
భద్రముగాఁ గాపాడెద
భద్రయశా ! తెలుపుముసార్వ ♦ భౌమునియెదుటఁ. 23

తే. అనిన రణధీరుఁడాతని ♦ యమలమతికి
నెంతయును మానములోపల ♦ సంతసించి
పరమగాంభీర్య హృదయుఁడై ♦ పరఁగుకతన
భావమునుగప్పి పుచ్చుచుఁ ♦ బలికెనిట్లు. 24

తే. మీదు సేమంబు నేకోరి ♦ మితముమీటి
చెప్పనలసినదంతయుఁ ♦ జెప్పినాడ
ముందుజరగెడుదానికి ♦ మందులేదు
పోయివచ్చెద సెలవిమ్మ ♦ భూమిపాల. 25

చ. అనిరణధీరుఁడావిభుని ♦ యానతిఁగైకొని బల్ హుటాహుటిఁ
జనిమగధావనీఁదుగఁ గని ♦ సామముదానము భేదవేమియుఁ
జనవనిధర్మపాలుని వి ♦ చారమునంతను దెల్లమౌనటుల్
వినిచినసార్వభౌముఁడువి ♦ వేకమువీడి మహాగ్రహాగుఁడై. 26

చ. ననునిర్వకృ పరాకృమకృమచణు ♦ స్రాజన్యకోటీర నూ
తనరత్నాంశు విరాజమానపదప ♦ వృద్ధస్వంద్వందా రేపెగా
కనదుగాగ్నిని నీచుకంఠతలమున్ ♦ ఖండించి మచ్ఛోర్యసం
జనితానందమునందుఁ దేలినఁగదా ♦ జన్మంబుసాఫల్యమా. 27

తే. అనుచు నాడునుగఱచి బా ♦ హప్పళించి
మీసమును ద్రిప్పి కత్తిని ♦ దూసిపట్టి
మిత్రుఁ డైనట్టి రణధీరు ♦ మీఁద దృష్టిఁ
బఱపి యిట్లానతి యొసంగెఁ ♦ బ్రభువరుండు. 28

చ. కలనికి సేనలంగొలుపు ♦ కర్ణకతోర ధణంధణార్భటిన్
విలయము మాళవంబుగను ♦ వీరకు వీరుల నెచ్చరించు భూ
వలయము కంపమొందుగతి ♦ నారణచాజిరథాళి ధాటితోఁ
గలసి చమూపతుల నడవఁ ♦ గానియమింపుము పొమ్ముచెచ్చరన్

క. అని రణసన్నాహమ్ముల
రణధీరుని నునిచి తాను ♦ రాత్రిదీపముల్
దనకా మాళవపాలుం
దొనరించిన గాని నెంచి ♦ యుడుకుచు నుండెన్. 30

ఉ. ఆక్కడ ధగ్మపాలుఁ డింక ♦ నాహవమెవ్విధిఁ దప్పదంచుఁ బెం
పెక్కిన వీరులం గలసి ♦ యేడైఱఁ జూపఁగ వేచియుండి తా
నొక్క ప్రభాతమందు సమ ♦ యోచితకార్యముఁ దీర్చి చేరె బల్
చక్కని చిత్రసంపదల ♦ సంగతిఁ జెల్వగు రాణివాసమున్. 31

క. అంతన్ సరళారాజ్ఞియు
నెంతయు సంతసముతోడ ♦ నెదురేగి ధరా
కాంతునిఁ గొనివచ్చితమిన్
దంతపుపని పీఠమందుఁ ♦ దగ మన్నించెన్. 32

తే. ఇట్లు సత్కారమొనరించి • యెలమినించి
చెంతఁ గూర్చుండి వీవనఁ • జేతఁబట్టి
మెల్లఁగా వీచుచుండెడి • మెలఁతఁ జూచి
పలికె వల్లభుఁ డీలీల • భవ్యసరణి.

33

క. కాంతాయుద్ధముగల్గుట
యెంతయు సత్యంబు విను జ • యేందిర యెవనికొ
గాంతునిగా వరియించునా
యింతీ ! తెలుపంగఁదరమె • యెవ్వరికేనికొ.

34

తే. న్యాయ మన్యాయమునకుఁ దా • నణఁగినట్లు
కనఁబడినఁ జిట్టచివరకుఁ • గాంచు జయముఁ
గాన నపజయమొందినఁ • గలఁగ రెపుడు
ధర్మమార్గానువర్తు లా • ధరణిధవులు.

35

తే. ధర్మపథమునవర్తింపఁ • దలఁచువారు
దైన్యమును మాని ధైర్యమ్ము • దాల్పవలయుఁ
బరమపురుషార్థమును జూపి • ప్రబలవలయు
నీశ్వరునిమీఁద భారంబు • నిడఁగవలయు.

36

తే. కొంచెమైనను నాసేన • యించుకైన
భయము నొందక సమరనం • భ్యమునుతొడ
నడరుచున్నది రిపుబల • మడలునట్లు
పూతమౌ న్యాయవక్షంబుఁ • బానుకతన.

37

తే. సమరలంపట్టులై క్రకాలు • శౌర్యనిధులు
దండనాథులు గొల్వఁగాఁ • దనరుచుండు
ప్రబలచతురంగసేనావి • భాసితుండు
సార్వభౌముండు చండప్ర • శాసనుండు.

38

చ. బవరమునందు నోటువడు ♦ పాటొకవేళ ఘటిల్లెనేని నీ
 ధవుఁడొనరించినట్టి శప ♦ ధంబును దీర్పఁగడంగు మానినీ
 వివిధజగంబులస్సృపను ♦ వేడుక నేలెడువాఁడు తోడగున్
 బ్రవిమలశీర్తినంపదకుఁ ♦ బట్టముగట్టును నిన్నుఁ బావనీ. 39

క. అనినన్ భయసంభ్రమములు

పెనఁగొనఁ జిత్తమున నరళ ♦ పేర్చినభక్తిన్
 జనపతి వదనాంబుజమును
 గనుఁగొని యిట్లనియెఁ దన్నుఁ ♦ గాంతుఁడు మెచ్చన్. 40

చ. వికలుఁడు సార్వభౌముఁడు వి ♦ వేకమునొంది మెలంగునట్లుగా
 నకలుష యైన భద్రకు స ♦ మంచితశాంతి పొసంగునట్లుగా
 సుకముగ మీరునుం బ్రజలు ♦ శోభిల నేఁగని పొంగునట్లుగ
 న్నృకటజయంబు మీకుఁ గరు ♦ ణానిధివేగ ననుగ్రహించుతన్. 41

తే. అనుచు దీవెనపల్కుల ♦ నమఃభక్తి

నరళ పలుకుచునుండెడు ♦ నమయమందె
 దూరమున నుజ్జిమినట్టులు ♦ తుములమొకటి
 ధర్మపాలుని కర్ణరం ♦ ధర్మములు సోఁకె. 42

తే. అప్పుడే చారులరుదెంచి ♦ యవలనిలిచి

చటులతరధాటితోవచ్చు ♦ సార్వభౌము
 ప్రథమసైన్యమ్ము లనతి దూ ♦ రమ్మునందు
 వచ్చి విడియంగఁ జొచ్చెను ♦ విచ్చలవిడి. 43

తే. అనుచు వినిపించ సతిని న ♦ కుగననుజేర్చి

ముద్దుఁగొని సాదరమ్మున ♦ మోముఁజూచి
 భద్ర భద్రము మనకుల ♦ భదుఁడగుచు
 వెలయు విజయేంద్రు నరయుము ♦ వేయికనుల. 44

క. అని రణసన్నాహం డై

తనసతి యిడినట్టి సేనఁ ♦ దాల్చి శిరమునకొ

మనమున నీశ్వరుఁ దలఁచుచుఁ

జని యంతిపురమ్ము దాఁటి ♦ జననాథుఁ డటకొ.

45

క. భూషణభూషిత యగుచుకొ

హేషారవ మోసఁగ ఖురము ♦ నిలఁగొట్టుచు సం

తోషమునఁ జెలఁగు హయము ని

మేషంబున నెక్కి పొలిచె ♦ మించిడినేండుకొ.

46

చ. ఇటులు హయాధిరూఢుఁడయి ♦ మొన్నిక కెక్కినయచ్చమూపతుల్

పటుతరభక్తిఁ గొల్వఁ బరి ♦ పంథిబలక్షయసూచకంబుగాఁ

బటహహుడుకొకాహళర ♦ వమ్ములు భద్రములై చెలంగఁగాఁ

జటులతరోగ్రధాని జనె ♦ సఁగర కేళికి సార్వభౌము డైకొ. 47

ఉ. అక్కడ సార్వభౌముఁడుమ ♦ హాహవదోహాథుఁడెంతయుందమికొ

జక్కని రాతురాయిగల ♦ చారుకిరీటముదాల్చి మేనిపై

నుకునఁజేసినట్టి కవ ♦ చోత్తమ మొక్కటి గూర్చి దుస్తులకొ

దక్కినభూషలకొ దొడిగి ♦ దర్పముమీఱ గజాధిరూఢుఁ డై. 48

సీ. నిస్సాణధణధణ ♦ నినదంబులను మీచీ

సహహభౌంకారముల్ ♦ పర్సుదుండ

గజబృంహితమ్ములఁ ♦ గడలకుఁ దట్టుచు

హేషారవమ్ములు ♦ హెచ్చి చెలంగ

భటసింహనాదముల్ ♦ పాఠింపకనునంది

జయనిస్సనంబులు ♦ చదలుముట్టి

దండనాథులమించి ♦ దళములుప్పొంగుచుఁ

బ్రవిమలతరమైన ♦ భక్తిఁగొల్వ

నాఁడు ధర్మజుసేనపై ♦ నడచినట్టి
రాజరాజచమూఢాటి ♦ అవ్వసేయు
రాజసమ్మనవెడలెనీ ♦ రాజరాజ
ధర్మపాలునిమీఁది ♦ కుద్దండవృత్తి.

49

క. ఇరువుర ప్రథమబలమ్ములు
సరిసరిగాఁ బోరఁదొడఁగె ♦ సమాట్టువెనక
బురికొల్పెఁ గొత్తపాజుల
దురము భరంబగుచువచ్చె ♦ దోహళమెచ్చెన్.

50

క. నూతనసేనలమాళవ
భూతలనాధుండు పంచి ♦ పోరుభరించెన్
ఖ్యాతికి నిదగరికాదని
చాతుర్యముమీఱ రాజ ♦ శార్దూలుండున్.

51

చ. ప్రబల చమూపరంపరల ♦ భండనభూమికిఁ గొల్పివానికిన్
సుబలుని దండనాధునివి ♦ శుద్ధపరాక్రముఁ జేసెనేతగాన్
సబలుఁడువాఁడు మాళవపు ♦ నైన్యముపైఁబడి నుగ్గునూచగా
దబదబఁగుల్పఁజొచ్చినము ♦ దంబుననార్పిరి పేర్చిమాగధుల్. 52

చ. అదిగని ధర్మపాలుఁడుమ ♦ హాగ్రహమున్ వహించియుగ్రుండై
పదనగువాలుదాల్చి పరి ♦ పంథిబలంబులఁ గూల్చియాఖిలున్
గదిసికరాళ ఖడ్గమునఁ ♦ గంతమువేతెగఁ ద్రుంచిమించినన్
మెదలకజాటిపాటు క్రియ ♦ మెల్లఁగఁగుంకెను భానుఁడత్తఱిన్

ఉ. రెండవనాఁడు శంబరుఁడు ♦ టేఁడులఁజేని యనుజ్ఞఁబూనితా
దండధరుండు వోలెరిపు ♦ తండములనైగటార్ప మాళవా
ఖండలుఁడార్చి వానిఁగడి ♦ కండలుగాఁదఱిగెన్ మహాగ్రతన్
జండకరుండు మింటఁదన ♦ శౌర్యముఁజూచుచు మధ్యనిల్వఁగాన్.

- ఉ. మూడవ నాటి సంగరము ♦ మోదముమీఁగ వేయికన్నులన్
జూడఁగ వచ్చెనోయనఁగ ♦ సూర్యుఁడు ప్రాత్రులు దూర్భుకొండఁజైఁ
గూడెను రెండుదండులును ♦ ఘోరముగాననిసేయ సేనకున్
నాడునృపాలపాలుఁడు ధ ♦ సంజయునామునిఁ బెద్దైఁగావుగాన్.
- చ. అంతఁడు ప్రతాపవేగమున ♦ నరక-శతంబునుమించి మందుకున్
శితతర ఖడ్గధారరిపు ♦ శీర్షములకొదవఁజిమ్మెఁ జెందులకొ
జతురతనాడునట్లు తన ♦ శౌర్యముఁజూచిన వారలందఱున్
వేతకిననిట్టి వీరుఁడుభు ♦ వికామతీయొక్కఁడు గల్గునేయనన్. 56
- ఉ. అంతట శూరు లందఱు న ♦ హయని మెచ్చఁగ మించుమించి న
స్థైర్యము బాణవేగమున ♦ నేడైఁజూపుచు మాళవావనీ
కాంతుఁడు వచ్చి చొచ్చె రిపు ♦ కాండము బెగ్గిల సంగరస్థలిన్
వింతగఁ గీడిపట్టి కురు ♦ వీరుల వ్యూహముఁజొచ్చినట్లుగాన్. 57
- ఉ. చొచ్చిన వెంటఁజొచ్చి రణ ♦ శూరులు దన్నుపదండ నాయకుల్
చెచ్చెర శత్రుసేనలను ♦ జిత్రవిచిత్రముగా వధించి కా
ర్పిచ్చునుబోలి యంటినఁ ♦ బ్రసిద్ధపరాక్రమం డద్ధనంజయుం
డెచ్చిన కింగతో నడరి ♦ యేవునుజూపఁదొడఁగె వారిసైన్. 58
- ఉ. అప్పుడు మాళవాధిపుఁ డ ♦ హాపతితేజుఁడు తచ్చమూపరిన్
దౌర్బరమైనవేగమునఁ ♦ దెంపునఁదాకి కృపాణధారకున్
జప్పున వానిశీర్షమును ♦ శౌర్యముతోఁ బలివెట్టి వైరులన్
గుప్పలుఁదిప్పలై పడఁగఁ ♦ గూల్చి యదల్చెను శత్రుశేషమున్. 59
- తే. అంత నాయ స్తగిరి యను ♦ నరఁగుమీఁద
సౌమ్యభావమ్ముపూని యీ ♦ జగతికెల్ల
శాంతిపాఠమ్ముసంగెడు ♦ సాధువోలె
భాసిలుచు నుండె నాలోక ♦ బాంధవుండు.

తే. అప్పుడాలమ్ముఁ జాలించి • యమలయశుఁడు
 ధర్మపాలుఁడు దళముల • దయదలిర్ప
 నరసి యుత్సాహమును గొల్పి • యంతవచ్చి
 స్నాన మొనరించి ఛాతవ • స్త్రములఁ దాల్చి.

6 1

తే. స్వచ్ఛమైనట్టి భక్తితో • స్వప్రకాశుఁ
 గొలిచి భోజన మొనరించి • కొల్చుదీర్చి
 మేటిమగలను మన్నించి • నాటిరాత్రి
 నిర్మలం బైన మనముతో • నిద్రవోయె.

6 2

క. ఆరేయి సార్వభౌముఁడు
 పేరెన్నిక గన్నయట్టి • వీరులనెల్లఁ
 గూరిమితో రప్పించి వి
 చారము శౌర్యమ్ముఁగొల్పు • సరణిం బలెక్క.

6 3

సీ. సమరభీష్ముండని • చాలనేనమ్మిన
     ప్రబలుండు సుబలుండు • పడుటఁజూచి
 శౌర్యనవాగ్రుండు • సంగరద్రోణుండు
     శంబరుం డనిలోన • సమయఁజూచి
 యరిదర్శభంజనుం • డగు ధనంజయుఁడును
     దురమున నసువులు • దొఱఁగఁజూచి
 వేనవేల్వీరులు • వీరకతోఁ బోరాడి
     రణరంగమందున • రాలఁజూచి

యొర్చియుండెడు నాకు నీ • యుద్విలోన
 సార్వభౌమాంక మేల మీ • సఖ్యమేల
 యొక్కఁడే పోరి రిపుతలఁ • జెక్కువాఁడఁ
 దక్కినన్ వీరకలోంబు • నెక్కువాఁడ.

6 4

చ. అనిన నృపేంద్రచంద్రునకు • నారణధీరుఁడు గేలుమోడ్చి యో
జననుతకీర్తి నీవు గను • సన్నయొనర్చినఁజాలు డేవు నీ
కనులకుఁ బండువొనటులు • గట్టిగ వేచెఱవట్టి యారిపుణ్
గొని యిటు వచ్చువాఁడ నిది • గో శపథంబని యార్చి పేర్చినన్.

క. మణిమయిమౌ హారం బా

రణధూర్వహు కంఠమందు • రా రాజిడి యో
రణధీరా ! కొను జయమన

ధణధణ నిస్సాణరవము • తద్దయు మ్రోసెన్.

66

తే. ఇట్లు రణధీరు మన్నించి • యెలమి నించి
దండనాథులఁజూచి యీ • ధైర్యనిధికె
దోడుపడుఁడని శాసించి • వీడి కొలువు
నెమ్మదిగ సార్వభౌముఁడు • నిద్రవోయె.

క. తనభౌజుల నారేయినె

తనుఁ బతిమెచ్చంగ నడపి • దాయలచుట్టున్
వననిధిచుట్టిన తెఱఁగున

నునిచెను రణధీరుఁ డెంత • యును జిత్రముగాన్.

68

క. నమ్ముము మాళవపాలా

యెమ్మెయి సతీగర్తినన్నె • యెంచివరించెన్

ముమ్మాటికి నిజమిది గై

కొమ్మా యని కోళ్ళు కొక్కొక్క • కోయని కూసెన్.

69

క. కని రణధీరుని తంత్రము

మునుముందుగఁ దెలుప మాల్వ • భూపాలునకున్

దినపతి యంపిన సూచన

యన వేగురుఁజుక్క వొడిచె • నమరేంద్రుదిశన్.

70

తే. ఉదయరాగంబుతో లేచి ♦ హృదయమందు
 ధర్మపాలుఁడు పరమేశుఁ ♦ దలఁచుసరికి
 చారులరుదెంచి మనచుట్టు ♦ శత్రుగ్రసేన
 ముట్టెనని తెల్పు నాజగ ♦ జెట్టి యుచును.

7 1

తే. ప్రాణములు దాల్చి జీవచ్ఛ ♦ వగు లట్లు
 బ్రదుకుకంటెను ఘోరసం ♦ గ్రామమందు
 శత్రులను జీల్చి చెండాడి ♦ స్వర్గమందు
 నెమ్మదిగనుంట సర్వోత్త ♦ మమ్ముగాదె.

7 2

తే. అనుచు వీరులఁ బురికొల్పి ♦ సాయమునెక్కి
 చండతరఖడ్గమును బూని ♦ సమరభూమి
 ధంధణార్భటితోఁజేరె ♦ ధైర్యజలధి
 శత్రుగ్రసేనాసముద్రంబు ♦ సరకుగొనక.

7 3

తే. సర్వసేనాధిపత్యంబు ♦ సరగఁదాల్చి
 చలులతరఘోటకమునెక్కి ♦ సంభ్రమమున
 మించి రణధీరుఁ డెలుఁగెత్తి ♦ మిత్రులార
 తడవ చేలిక నరులపై ♦ నడరుఁ డనియె.

7 4

క. భేరీ భాంకారమ్ములు
 దారుణఘోంకారములును ♦ దర్పిత భటహం
 కారములు నెలఁగె నిరుదెస
 వారలు దలపడిరి బాల ♦ భానుఁడు చూడన్.

7 5

తే. సంద్రమును మించి పొంగెడు ♦ సార్వభాము
 బలములకు ముందు మాళవ ♦ పాలు దళము
 చిన్నదీవినిఁబోలియుఁ ♦ జెలఁగిచెలఁగి
 చిత్రతరముగ యుద్ధంబు ♦ చేసిపడిసె.

7 6

ఉ. అత్తటి ధర్మపాలుఁడు మ ♦ హరణకాలుఁడు కీలఁబోలి తా
నెత్తినకత్తి యెత్తినటు ♦ లెక్కడఁ జూచినఁ దానెఱుఁగఁ
చిత్తమువచ్చినట్టులు వి ♦ చిత్రగతిన్ విహరించి పోరిలో
నెత్తురు టేరులులంబఱపి ♦ నిల్చెను డస్సి వాయంబె యూఁతగాన్

తే. నీలిచి యీలీల నలుదెస ♦ నలమి కొనుచు
వచ్చు రిపులను జూచి వి ♦ వచ్చుపగిది
నడరఁజూచియు దేహమ్ము ♦ బడలీయుంట
వశముగాకున్న శిరమును ♦ వాల్చియుండి.

78

ఉ. అంతకుమున్న యుద్ధమున ♦ నారణధీరు పరాక్రమాగ్నిచే
సాంతముగా నశించిన స్వ ♦ సైన్యగతిన్ దలపోసి పోసి గు
స్వాంతమునందు నాపరమ ♦ శాంతుని ధ్యానమొనర్చి కొంతవి
శ్రాంతినిఁ గాంచ నుండఁగ వె ♦ సన్ జెఱపఁటైన శత్రువాతనిన్.

ఉ. అప్పుడు మాళవాధిపతి ♦ హర్షముతోఁబర మేళుఁ గూర్చియో
యొప్పులకుప్ప యీదశకు ♦ యోగ్యునిగా నను నెంచినాఁడనే
చెప్పఁగరాని చిత్రములఁ ♦ జేసెడివాఁడవు దీనిలోపలం
దప్పక నీకృపామృతము ♦ దాచకమానవు గాద యామయా. 80

తే. అనుచు శాంతముతోనున్న ♦ యన్నరేంద్రు
గౌరవముతోడ నారణ ♦ ధీరుఁడవుడు
సార్వభౌమునికడఁజేర్చి ♦ సంభ్రమమున
నెంతయునుభక్తి నృపపతి ♦ చెఱతనిలిచె.

81

క. మందారుండా నృపతికి
సుందరపీఠంబొసంగి ♦ శుభవీక్షణలన్
బొందుగరణ ధీరునిపై
మందారసుమంబులట్ల ♦ మఱిమఱిఁగురిసెన్.

82

ఆ. అంతధర్మపాలు ♦ సాదరమునఁజూచి

మీపరాక్రమంబు ♦ మెచ్చువచ్చె

మించివెలయునట్టి ♦ మీరాజధానిని

జూచువేడగఁగలదు ♦ శుభచరిత్ర.

8 3

తే. అనుచు రణధీరుఁగాంచిన ♦ నాతఁడపుడె

యధిప! యంతయుసంసిద్ధ ♦ మనుచుఁదెలుపఁ

బ్రబలమైనట్టి చతురంగ ♦ బలముతోడ

వెడలెమానవనాథుని ♦ వీడుపట్టి.

8 4

ఉ. అక్కడ మాళవేంద్రపుర ♦ మందలి యంతిపురంబులోపలన్

జక్కనిమేడపై సరళ ♦ చల్లనిగాలిని గూరుచుండితా

నక్కరుణా సుధాద్ధియగు ♦ నప్పరమేశునిఁ గొల్పుచుండఁగా

నక్కడికేగుదెంచెను స ♦ మాదరచిత్తముతోడ భద్రయున్. 8 5

తే. అంతవిజయేంద్రుఁడేతెంచి ♦ యమలభక్తి

తల్లికిని భద్రకును మొక్కిరి ♦ తండ్రిఁడలఁచి

వీనులకువిందు గొలిపెడు ♦ విజయవార్త

లిందుఁగలవేని దెలుపుచు ♦ విందుజనని.

8 6

తే. అనినఁదనయుని వాత్సల్య ♦ మొనకఁజూచి

పూజ్యుఁడగు నీదుజనకుండు ♦ మొన్నగొన్న

మనకుఁ బంపినవార్తల ♦ వినిచితిఁగద

నేటివార్తలదేలకో ♦ నిలిచెరాక.

8 7

తే. సంజగావచ్చె మనఘులు ♦ సంచలించె

నెట్లుగానున్నదో కదా ♦ యీశ్వరేచ్ఛ

విజయమగుఁగాక నాప్రాణ ♦ విభునకెపుడు

సుగుణమణిగణ ఖనియగు ♦ శుభునకెపుడు.

8 8

తే. అని సరళతత్త్వతీలభద్రః ♦ యామోజూచి
రాణినేనెంత దౌర్భాగ్యః ♦ రాలనన్మ
యిందజీనిఁ గట్టములముంచి ♦ యివ్వధమున
బ్రదికియున్నాను జీవచ్ఛ ♦ వంబువోతె.

89

తే. అనుచునుండఁగఁ బురమెల్ల ♦ నాక్షణంబు
కొల్లవోయిన యట్టులు ♦ గొల్లుమనియె
భయఁడొకఁడు వేగఁబఱతెంచి పృథువుగారు
చెఱనుబడిరని చెప్పిని ♦ శ్చేష్టఁడయ్యె.

90

తే. పిడుగుఁబోలిన యీవార్త ♦ వినెనాలేదొ
పుడమిపైఁబడి సరళదా ♦ మూర్ఛవోయె
నేడ్చుచే భద్రకుత్తుక ♦ యెండిపోయెఁ
బురము దుఃఖాబ్ధిలోఁబడి ♦ మునిఁగిపోయె.

91

ఉ. ఆవిజయేంద్రుఁ డప్పమమ ♦ హగ్రహ వేగముచేతరోజుచున్
దావకృశానుఁడై యడరి ♦ తాలిచిఖడ్గముఁజేరి యాభటున్
భూవరచంద్రుని నాజనకుఁ ♦ బోరునఁబట్టిననీచుఁ దెల్పరా
కావరమింక వానితల ♦ గ్రకుగ్రన వ్రకగ్రలు గాఁగఁ జీల్చెదన్.

క. అనుచున్ దనయుండాడెడు

ఘనవీరాలాపమపుడు ♦ కర్ణామృతమై
తనమూర్ఛఁ బోఁదొలంచిన
వనితామణి సరళలేచి ♦ వాత్సల్యముతోన్.

93

క. ఔరా మత్కులభూషణ

యారా శౌర్యావతార ♦ యారాతండ్రి
యారానీబోఁటి సుతుం
దేరాజునకుండు నతఁడె ♦ యిలధన్యుఁడురా.

94

క. పదియాఁడెడల వాడవు

కదనంబొకసారియే నిఁ ♦ గనియెఱుగవు నే

నదనెఱిగి నీకుఁదెలిపెదఁ

బదపోదమురమ్ము పుత్ర ♦ ప్రస్తుతిపాత్ర.

95

తే. అనుచుదనయుని నోదార్చు ♦ జననిజేరి

చెప్పఁగానంత దుఃఖమ్ము ♦ చేతఁగలఁగి

కన్నులను నీరుకాల్వలై ♦ కాలుచుండ

భద్రవాపోయె నిట్టులా ♦ పదలఁదలఁచి.

96

సీ. కన్నవారలు నన్ను ♦ జిన్ననాడే వీడి

చయ్యన నేగిరి ♦ స్వర్గమునకు

వలచినవరుడు నా ♦ వలపుఁ జూడకముందె

వీరలోకంబును ♦ జూఱగొనియెఁ

బెంచిననాయన్న ♦ ప్రేమమించుకలేక

కిందుమీఁదెఱుఁగక ♦ కినిసియాడె

ననుజేరనిచ్చిన ♦ న్యాయస్వభావుండు

వైరిచేఁ జెఱవోయె ♦ భోరిలోన

నాత్మహత్యకు నొప్పదీ ♦ యంతరాత్మ

యేమిసేయుదు నెటఁబోదు ♦ నెవరిపాలఁ

బడుదునో దేవదేవా ! కృ ♦ పాపభావ

యేల నావంటి దౌర్భాగ్య ♦ గాలు జగతి.

97

తే. అనుచు బొక్కెడు భద్ర న ♦ కుగనను జేర్చి

చీరచెఱఁగునఁ గన్నుల ♦ నీరు దుడిచి

ప్రేమదొలగాడు మాపుల ♦ మోముఁజూచి

నరళ యిట్లనిపలెగ నా ♦ సాధ్యకపుడు.

98

తే. పతినతులు సర్వమొక్కటై ♦ పరంగుకతనఁ
బతిప్రతిజ్ఞను నెఱవేర్ప ♦ సతికివలయుఁ
గాన నినుఁ గాచుభారంబు ♦ పూనుదాన
స్వామియాజ్ఞను దలఁదాల్చి ♦ ప్రబలుదాన.

99

తే. అనుచు నిద్దఱఁ దోకొని ♦ యరిగి సరళ
సర్వరక్షకు సర్వాత్ము ♦ సర్వవేద్యుఁ
దలఁచినకొలంది ధైర్యంబు ♦ దళుకులొత్త
రేయిఁబవలును నడచుచు ♦ బోయిపోయి.

100

మ. నటదుత్తుంగతరంగమాలికలతో ♦ నానాజలకాళితోఁ
దటభాస్వత్పటు పాదపవ్రజముతో ♦ ధావత్ప్రవాహంబుతోఁ
జటులోద్ధూతవరాంబుశీకరలస ♦ చ్ఛాంతాచ్ఛవాతంబుతోఁ
నటరంజిల్లెడు శ్యామలానదిఁగనెన్ ♦ హర్షప్రకర్షంబుతోన్. 101

ఆ. అంత నా సమంతి ♦ చెంత నా ముప్పురు
దివ్యదృశ్యములను ♦ నేవదేవు
మహిమఁ జూచి చూచి ♦ మది సంతసిల్లుచుఁ
గొంతకాలముండి ♦ యంతమీద.

102

నీ. అలలపై నెలమి ను ♦ య్యెలలూఁగుచుండెడు
రాజహంసమ్ముల ♦ రహినిమీటి
చప్పుడింతయులేక ♦ యొప్పుతో నడు నీటఁ
జెరలాడు చేపల ♦ చెన్ను మించి
భూరివేగమున గం ♦ భీరజలమ్ములఁ
బాటు నక్రమ్ముల ♦ భాతిఁ దెగడి
కడలిలోపల నల్ల ♦ కల్లోల మొనరించు
తిమితిమింగిలముల ♦ తెఱఁగుఁ దన్ని

యెంతయును జిత్రరీతుల ♦ నీడియ్యాది
 వీరులానది దాటిరి ♦ వేడగ్రమీటి
 యిద్దచరితులు భవముఁ ద ♦ రిండుకరణి
 నద్భుతమువారివారి వి ♦ హారసరణి.

103

తే. దాటి శ్యామలనీలీల ♦ ధైర్యధనులు
 దైవమునె నమ్మి యూతగాఁ ♦ దనరి తనరి
 యడవులను గుట్టలను బడి ♦ యలసియలసి
 విడక రాత్రియుఁ బవలును ♦ నడచి నడచి.

104

ఉ. కాంచిరి కష్టమున్ నుకము ♦ కావడకుండలు వీనికెప్పుడున్
 సంచలనంబు నొందక పగ్గ ♦ శాంతమననగ్రత సాధువృత్తితో
 మించిన భక్తి నీశ్వరున ♦ మేయునిఁ గొల్పుడు మీరలంచు బో
 ధించుమునీంద్రుఁడందమున ♦ నెంతయుఁబొల్పుధరాధరేంద్రమున్.

క. హారావళి యను నాగిరిఁ

జేరంజని సరళసరళ ♦ చిత్రముతోడన్
 భూరిమహీధ్రముఁ జూపుచు
 నారమణికి భద్రకనియె ♦ నంచితసరణిన్.

106

సీ. నానెలయేలుల ♦ స్నానపానమ్ముల
                     నెలమితో నొనరించి ♦ చెలఁగుఁ డీరు
 నాభవ్యతరువుల ♦ శోభిల్లుఫలముల
                     నాహార మొనరించి ♦ యలఁగుఁ డీరు
 నాగుహాంతరముల ♦ నాగుణాకరులీల
                     భక్తితో ధ్యానించి ♦ పరఁగుఁ డీరు
 నాపాలిశత్రులఁ ♦ జూపువాలనిలీల
                     మించుసేమమ్మున ♦ మెలఁగుఁ డీరు

అనుచు బలెగడు జూడుమీ ♦ యదిగరాజు
మనకు భగవంతుడే యిట్టి ♦ ఘనుని జూపె
గాన నీమహనీయుని ♦ కడనయుండి

యీవిపత్సాగరముదరి ♦ యింపవలయు.

107

తే. అనుచు నాకొండమీదికి ♦ నరిగి యచట
జక్కగా బొల్చు నొక పర్ణ ♦ శాలగట్టి
యందు వసియించుచుండిరి ♦ హర్షధాము
డగు పరాత్పరుడేవారి ♦ నరయుచుండ.

108

మ. అటమందారుడు ధర్మపాలునగరి ♦ హర్షంబుతో జేరియం
తటభద్రు వెదకించియెచ్చటను ద ♦ త్తన్విబురి గానమి
గుటిలాత్ముండని మాళవేంద్రుని జెఱ ♦ గూరంబుగాఁ జెట్టి తా
నటు నాపట్టణమందెయుండె బ్రజ ♦ హహకారముల్ సేయఁగా
మాలినీ.

మతిజితరిపునూత్రా ♦ మంగమాంబాసుపుత్రా
ప్రతికవినుతిపాత్రా ♦ రాజరాజేంద్రమిత్రా
అతులగుణపవిత్రా ♦ అచ్చతేజోబ్జమిత్రా
సతతశుభచరిత్రా ♦ సజ్జనోద్యానచైత్రా.

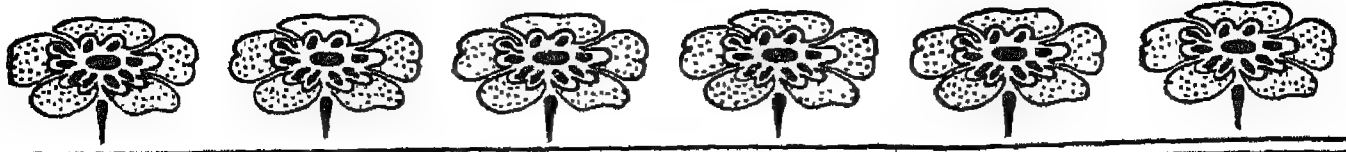
110

గద్య.

ఇది శ్రీ పరమేశ్వరకరుణాఫలితలలితకవితాకలిత శ్రీ రామల
క్ష్మణంబా బుచ్చివేంకయ మాత్యతనూజాత సకలసజ్జనవిధేయ
ఆదిపూడి సోమనాథనామధేయ ప్రణీతంబయిన శ్రీ
విజయేంద్ర విజయంబను నుప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ

విజయేంద్ర విజయము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీవైభవ దేవేంద్రా

కేవల విద్యాప్రచారః • కృష్ణమహేంద్రా

పావన గుణగణసాంద్రా

రావుకులక్షీరజలధి • రాకాచంద్రా.

1

క. ఆలింపుము మందారుం

దాలీల స్థర్మపాలు • ననుపమశీలుం

జాలిగొనక చెఱలోనిడి

యేలైమాళవము పూజల • కెల్లనుబులియై.

2

క. ఆఁఁడు లిట్లుగడచిన

నాఁఁడుల ఁనినుతకు • హగ్గలతకుఁజే

కూరెను యావనరాజ్యం

బేరును వణ్ణింపఁగాని • యింపున్నింపెన్.

3

తే. అవయవంబులు స్ఫుటములై • యలరఁదొడఁగె

వింతగా మేనిలోనొక • కాంతిగలిగె

స్వరము హృద్యమ్ముగామాఁటె • ఫారుమీఁటె

బాలయీలీల నప్పుడు • కేళిసలిపె.

4

ఉ. చెంగుననెక్కి గుట్టిమును ♦ జేతులబంతులుదాల్చి యాడెడికొ
మంగళగీత జాతముల ♦ మాటికిఁబాడుచు వీణెమీపెడికొ
ముంగురులెంతయుం గదల ♦ ముచ్చటనుయ్యెల లూఁగుచుండెడి
నొప్పింగిజలాశయమ్ముల వి ♦ నోదముమీఱఁగ నీఁదులాడెడికొ. 5
మత్తకోకిల.

ఎల్లవిద్వైలఁబుట్టి నిల్లయి ♦ యెంతయుంగరుణాభువై
తల్లినిన్మఱపించి వెల్గెడు ♦ ధర్మమార్గ వినోదయై
యుల్లమందుఁ బరేశునెప్పుడు ♦ నుంచికొల్పెడు భక్తయై
యెల్లరుం దనుమెచ్చుచుండఁగ ♦ వింతియొప్పెను ధన్యయై. 6

సీ. ఒక్కనాడక్కన్య ♦ యుచితరీతినిధండ్రి
దర్శింప నాతఁడు ♦ దయదలిర్ప

నమ్మకూర్చుండవే ♦ హర్షలతాయని
పీఠమ్ము వెట్టించె ♦ బ్రీయతనయకు
దానిపైఁగూర్చుండి ♦ తండ్రినేనొకమాట
వినన్ వింపఁగవచ్చి ♦ యున్నదాన
ననిన మాయమ్మరో ♦ యదియేమి తెలుపవే
వీనులవిందుగా ♦ విండుఁదల్లి

యనిన నామెమనమ్ములో ♦ నమలమైన
భక్తిపౌరలుచువచ్చినఁ ♦ బరమపురుషుఁ
దలఁచి కన్నులయందుండి ♦ ధారగాఁగఁ
దొరఁగు హర్షజలమ్ములఁ ♦ దుడిచిపలికె.

సీ. బ్రహ్మాండకోటుల ♦ భరియించి నతశమ్ము
కరుణాస్వరూపుడై ♦ క్రాలువాఁడు
సుందరస్వర్గమో ♦ నందనోద్యానమో
కామధేనువో కాక ♦ కల్పతరువో

యననలరారునీ ♦ యూర్యభూమి సృజించి

యురు కృపామృతమును ♦ గురిసినాఁడు

కూర్మిమైచుదిని స ♦ ద్ధుణముల నాటంగఁ

బ్రబలుతా భక్తులఁ ♦ బంపినాఁడు

వారిలోపలఁ బూర్ణశు ♦ భ్రాంశువోలె

వెలుఁగుచున్నాఁడు బౌద్ధుఁడన్ ♦ విమలకీర్తి

ధరణినంతను దయచేతఁ ♦ దడుపఁబూని

సర్వమర్పించి చెలఁగిన ♦ శాంతమూర్తి.

8

తే. అమ్మహాత్ముని బోధామృ ♦ తమ్ముధరణి

నెఱవఁగానెంచి చెల్లెలి ♦ నెమ్మిఁగాంచి

యమ్మ సస్నాసురాలవై ♦ యలరుచుండి

ధర్మమంతటఁ జాటునొ ♦ నిర్మలాత్మ.

9

తే. అనుచుఁ బంపెనుబరదేశ ♦ మమలక్ష్మి

సర్వవినుతుఁడశోకుఁడన్ ♦ చక్రవర్తి

శాక మేకాని మాంసమ్ము ♦ చవిగొనండు

సాదరంబున నెల్లర ♦ నరయుచుండు.

10

క. అతని శిలాశాశనతతి

యతులితమై వెలయుచుండు ♦ నంతటనిపుడున్

వెతకిన నతనిసమానులు

కుతలమ్మున నుండఁబోరు ♦ కూరులున్పఱతుల్.

11

ఉ. ఎందఱురాజు లిద్ధరణి ♦ నేలిరిగారున్పాల కోటిఁబూ

న్దేందునిమించి వెల్లెడున ♦ రేండునశోకునిఁ బోలినారెయ్య

యందమువేఱుచందము ద ♦ యాగుణకందము దానియందునే

కందును జూపఁజాలమిఁకఁ ♦ గల్పశతంబులువేచి చూచినన్. 12

తే. అతఁడు మీరేలుమగధనే • యప్పుడేతఁ
గాన మీరమ్మహాత్ముధ • రాస్త్రసుసరణిఁ
జెల్లెలిని నాదరించుచు • జేలఁగవలయు
మాంసభక్షణమును మాని • మనఁగవలయు.

13

తే. పతితపావనభక్తహృ • త్పద్మసదన
సూరులందఱు నభినవా • శోకుడనుచు
నాదుజనకునిఁ బొగడంగ • మోదమందు
భాగ్యమది నాకుఁగల్గునె • పరమపురుష.

14

ఆ. అనినహర్షలతను • సాగరమ్మనఁ జూచి
యమ్మ! భద్రలేదె • యాదరింప
నేమిసేయువాఁడ • నెక్కడఁజనువాఁడ
ననుచునుమ్మలించె • నననివిభుఁడు.

15

తే. అంతలో నొక్కఁడరుదెంచి • యధిప! యధిప!
కూరమ్మగములు గామముల్ • దూఱఁమాఱె
భూవరులకార్త రక్షణ • భూషణంబు
కానవెడలుము వ్యాఘ్రసం • ఘములేదునుమ.

16

తే. అనినవానికి నిదెవత్తు • ననునుదెలిపి
పంచిహర్షలతం జూచి • బాల! చెవుమ
వ్యాఘ్రమును మాంసహరిని • వసుధనేల
దేవుఁడుసృజించి శౌర్యంబు • దీనికొసఁగ.

17

తే. అనినఁ జిటునవ్వునవ్వి చూ • యన్నమిన్న
కన్నతండ్రికి మనమున • నున్నచిన్న
సంశయమ్మును నెగఁజిమ్ము • చతురసరణిఁ
బలికెనిట్టులు వినయమ్ము • దభకులొత్త.

18

చ. తమతమ జట్టువీడనివి ♦ ధమ్మలజంతుల నాజ్ఞవెట్టఁగా
 సమద మృగోత్కరమ్మలను ♦ సంసృతిలో సృజియించిదేవుండ
 క్రమముగఁజేర్చిబొబ్బలమె ♦ కమ్మలుగామములందుఁజొచ్చినన్
 మముసృజియించెవానిఁడును ♦ మాడఁగ నార్తులయార్తిఁదీర్పఁగాన్
 తే. సములనధికులతోఁ బోర ♦ శౌర్యమగును
 దీనయైయొంటి దిరిగెడు ♦ దానిమీఁద
 కుఱికి వ్యాఘ్రంబుచూపెడు ♦ నుగ్రవృత్తి
 కౌర్యమగుఁగాక కేవల ♦ శౌర్యమగునె. 20

చ. అనిన మహేంద్రుఁ డామెకను ♦ నమ్మరొసృష్టినిజూచికాదె యీ
 మనుఁజుఁడు నేర్పుచుండును స ♦ మస్తగుణంబులుగాన మాంసమున్
 దినెడుమృగంబులం గనుచు ♦ దేకువఁబ్రాణులఁజంపికూరిమిన్
 దనకశనంబుచేసికొనుః ♦ దప్పనియెంచక మానవుండిలన్. 21

చ. అనినఁగృపా స్వరూపయగు ♦ నానుతయిట్లను మీనుమీనులన్
 దినఁగనుజూచి మానవుఁడు ♦ దెంపునమానవునిన్ భుజించునే
 మనకుఁ బరాత్పరుండు పెరి ♦ మన్ దయచేసిన బుద్ధిఁజూపఁగాఁ
 జనదె సమస్తకార్యముల ♦ సర్వమెఱింగిన మీకుఁ దెల్పనే. 22

తే. పొణిపొణంబు దీయుట ♦ పాపమంచుఁ
 దెలియఁదెవ్వఁడు జిహ్వాను ♦ ద్రిప్పలేక
 నరకమాగఁంబులోఁ బడి ♦ సరకుగొనక
 వంచనముసేయఁ బూనునీ ♦ శ్వరునిగూడ 23

తే. అనుడుఁ జిత్తంబు వరకృపా ♦ యత్తమగుడు
 నమ్మ ! నమ్ముము నేనుమాం ♦ సమ్మదినను
 గాని వేఁటనురణమునఁ ♦ గడఁగినపుడు
 పొణులను జంపకుండఁగాఁ ♦ బరఁగుటెట్లు. 24

తే. అనిన ధర్మమ్ములన్నియు ♦ నరసినట్టి
పరమకోవిదయగుట నా ♦ భవ్యచరిత
హషణలతసెప్పె నివ్వధి ♦ నవనిపతికిఁ
జక్కఁగాఁ దెలియునట్లు ని ♦ స్సంశయముగ.

25

తే. కూరమ్మగములఁ వైరులఁ ♦ గూల్చుటరయఁ
బ్రజల రక్షించుటకుఁ గాన ♦ రాజులకును
ధర్మమైయొప్పు దీనిని ♦ దప్పవార
లిందునందును సౌఖ్యమ్ము ♦ లందలేరు.

26

మహాస్యగర్.

జనకానీవెంట వత్తున్ ♦ సరసరపులులన్ ♦ జంపించెందాడిచెత్తున్
వనమున్ వేవేగఁజొత్తున్ ♦ వనమ్మగతతులన్ ♦ వాలునన్ జిల్చిన్ గున్
ననునేఁజెప్పుంగఁజాలన్ ♦ నవనవవిధులన్ ♦ న్నంచరింతున్ గలంకున్
గనమీరల్ నాదుశక్తిన్ ♦ గడఁగెడుసుగతిన్ ♦ గాఢాయమాన

త్తిన్. 27

తే. అనుచుఁజేలమ్ము నెగఁగట్టి ♦ యాడుచుండు
కొంగుఁజక్కఁగదోఁపి ముం ♦ గురులదువ్వి
వేణిఁ జొల్లెముగాఁబెట్టి ♦ వీరరసముఁ
గుమ్మరించుచు మోమునఁ ♦ గొమ్మనిలిచె.

28

తే. చూచిభూవిభుఁ డామెను ♦ జోద్యమంది
యమ్మ నాచిన్నిముద్దుల ♦ గుమ్మరమ్మ
వేటలోనీవు విహరించు ♦ విధముఁగాంచి
ధన్యుడయ్యెద మత్ప్రియ ♦ తనయ ! యనియె.

29

ఉ. అంతట వారలిర్వురుహా ♦ యంబులనెక్కి కృపాణపాదులై
వింతగ నందఱుంగనఁగ ♦ వేటకువెల్లిరి ధంధదార్భటిన్

బంతములాడుచున్ శునక ♦ వర్గముఁదోఁగొని సాధనాఁతొఁ
 జెంతలముందు వెనకలఁబగి ♦ సీడ్లులుబోయలుగొల్పుచుండఁగాన్
 తే. జనకుఁడును శిడ్డయారీతిఁ ♦ జనివనమ్మఁ
 జొచ్చివిడిసిరి యంతటఁ ♦ జుట్టునుట్టు
 హర్షలతచూచి యానంద ♦ మందు మునిఁగి .
 తండ్రికిట్టులు పలికె ను ♦ దామయోక్తి.

31

తే. విశ్వపతి మందిరమ్మున ♦ వేడగ్రమీఱ
 గుండ్రమైపొల్పు బల్లయా ♦ క్షోణితలము
 లీలగా నావసంతుడన్ ♦ నూలియిడిన
 చారుతరపుష్ప గుచ్ఛమ్ము ♦ భూరివనము.

32

సీ. పలురకమ్మలపూల ♦ పరిమళమ్మలఁగూర్చి
 నానకు నొడగూర్చు ♦ నవ్యసుఖము
 పలుతెఱంగుల పక్షి ♦ కులరవంబులఁగూర్చి
 వీనులకును గొల్పు ♦ విందుసతము
 వివిధవృక్షమ్మల ♦ వింతగా జతఁగూర్చి
 యొదిగించు నిదెనయి ♦ నోతనమ్ము
 సుమరనమ్మలనెల్లఁ ♦ జోద్యమ్ముగాఁగూర్చి
 జిహ్వకుఁ దేనెచేఁ ♦ జిల్గుముదము
 చెలఁగియిట్టులు చిత్రవి ♦ చిత్రగతులఁ
 బరమపూరుషమహిమా ప్ర ♦ భావిభవముఁ
 దెల్లముగఁ నందఁజెఱిగెడు ♦ తెన్నునందుఁ
 జాటుచున్నది చూడుఁడీ ♦ చారువనము.

33

సీ. ఒడలికినెంతయు ♦ వడగాలిసోఁకుచు
 దుమ్ముఁజైఁగగిమ్మెగిగి ♦ ప్తమ్మునందుఁ

గాన నభ్యంగన ♦ సానమునొనరించె
 వనలక్ష్యే చకరాగా ♦ వక్షమందు
 నెమ్మితోఁ గూర్చుండి ♦ నీరెండలోపలఁ
 దడియూర్చుకొనె శర ♦ తస్మయమందు
 గమగమ వాసనల్ ♦ గ్రమ్ముచుండెడునట్లు
 హిమకాలమందు ధూ ♦ పమునుబట్టెఁ
 దలనునంటిన పొట్టును ♦ దులిపి దులిపి
 చిక్కులెడలించు కొనియెను ♦ శిశిరమందు
 నెల్లనగలను దాల్చి న ♦ ర్వేళుకరుణ
 సంతమెఱసెనొ కనుఁదీవ ♦ సంతమందు.

34

తే. అడవినార మహద్దశ ♦ యందుఁజెట్టి
 దానిచేదన్నుఁ దనచేత ♦ దానినెలమిఁ
 గాచుచుండును వ్యాఘ్రసం ♦ ఘంబజగతి
 నీశ్వరునిసృష్టికైచిత్త్య ♦ మేమిచెపుదు.

35

తే. అనెడునంతలోన ♦ నావలనొకవంక
 భయముచేతగుండె ♦ బ్రద్దలగుడుఁ
 జెట్లమీఁదనుండి ♦ చిన్నపిల్లలతోడఁ
 గోతులఱచి కొనుదుఁ ♦ గూలెనవని.

36

తే. అంతవ్యాఘ్రమొకటి ♦ యచ్చటికరుదెంచె
 బోయలదిగొఁగొట్టు ♦ పులిపులియని
 బల్లెములనుజేతఁ ♦ బట్టికేకలువేయ
 నపుడుహర్షలతమ ♦ హాగ్రహమున.

37

క. పలకనువాలుంజేకొని
 పులికెడుటను నిల్చెనదియుఁ ♦ బొంచిపయికిఁదా

నలుక మెయినెగురఁబలకన్

జులుకనగానడ్డమిడియె ♦ సూటిమెఱయఁగాన్.

38

ఆ. ఇట్లుదాలునడ్డ ♦ మిడితనకత్తితోఁ

బొట్టజీల్చివైవ ♦ బొబ్బపెట్టి

భూమిమీఁదడొల్లి ♦ పులివ్రాణములవీడె

హర్షలతనుబొగడి ♦ రందఱపుడు.

39

క. వీరమణి ! రావేయని

కూరిమితోవెఁన్నదట్టి ♦ కూతుశిరముఁదా

మూరుకొనెమనుజనాథుఁడు

సారెకుఁగనులందుహర్ష ♦ జలములురాలన్.

40

తే. అంతరాకన్నె తండ్రికి ♦ నమలభక్తి

మొక్కిగియిట్లనెఁ బరమేశుఁ ♦ డక్కజముగఁ

బులికి మృదుతరమైనట్టి ♦ పొట్ట నిడియెఁ

గాననెఁ జీల్చుఁగల్గితఁ ♦ గంటివినుతి.

41

తే. అనెడులోపల బోయబు ♦ వనముఁ దిరిగి

భక్తికొలఁదిగఁ బండులు ♦ పలురకములు

పూవుఁదేనియతోఁ చెచ్చి ♦ మొక్కిగినిల్చి

యంత భూకాంతుఁడెంతయు ♦ నలరునట్లు.

42

శీ. పనసపండులఁ గోసి ♦ తొనలుగా విడఁదీసి

యుంచె నాకునచాని ♦ నొక్కబోయ

మంచిమామిడిపండ్ల ♦ మించు కత్తినిగోసి

ముక్కలుగాఁ బెట్టె ♦ నొక్కబోయ

వెలఁగపండులఁచుందుఁ ♦ గలగుజ్జుఁదగఁదీసి

యొక్కచో నిడియె మ ♦ జొక్కబోయ

పువ్వు తేనియ వంచి ♦ పాలుపగుదొన్నెలఁ

జక్కఁగానించెఁ దా ♦ నొక్కభోయ

యొక్కఁడు వీచుచునిలఁబడె ♦ నొక్కవంక

నొక్కఁడేలల వినిపించె ♦ నొక్కవంక

నొక్కఁడు పలురవములు పల్కె ♦ నొక్కవంక

నొక్కఁడు విలువిద్దెలనుజూపె ♦ నొక్కవంక.

43

ఉ. అప్పుడుతండ్రియున్ సుతయు ♦ నాఫలముల్ భుజియించు మండఁగాఁ

జప్పున నొక్కకాఁజెనుము ♦ చక్కఁగ వారలపైకి దూకినన్

గొప్పననారిఁగూర్చి యొక్క ♦ కూర్తరతరంబగు బాణరాజ మా

యొప్పులకుప్పనాటెను మ ♦ హేళాగర్భతదాని లలాటముచ్చిపోన్.

క. గిరగిరఁదిరుగుచు నిలఁబడి

తొఱగెను బొణంబులంత ♦ దుష్టమృగంబున్

బారిగొనిన తనసుపుత్రినిఁ

బరమాదర దృష్టిఁజూచి ♦ వాత్సల్యముతోన్.

45

తే. హర్షలతతలపైఁదన ♦ హస్తముంచి

యిమ్మనూఁజేండ్లు బ్రతుకవే ♦ యనుఁగుఁడెడ్డ

కొండవలెవచ్చిగండమ్మ ♦ కొనకుమంచు

వలెనుదాఁదేలిపోయెను ♦ బాలనేఁడు.

46

తే. అనినఁజూచితిరాతండ్రి ♦ యాకులలము

తినెడుదీనికి నెంతటి ♦ తెగువగలదొ

యొక్కొక్కప్పుడుపులి నేని ♦ నుక్కడంచు

నిలనుశౌర్యంబుమాంసహా ♦ రులకైకాదు.

47

ఆ. ప్రబలమైనబలము ♦ పశువులకున్నను

జగతినిండశత్రు ♦ చయములున్న

బుద్ధిబలముచేత ♦ భువిలోన మనుజుండు

వీనినన్ని నోర్చి ♦ వెలయుచుండు.

48

తే. ఎంతబలమున్న శౌర్యము ♦ దెంతయున్న

నొక్కజాణమ్ము చేనిది ♦ యుక్కడంగె

నెట్టిబుద్ధిని మనకిడె ♦ నీశ్వరుండు

గాంచి సుఖముల నాతని ♦ గాంచుకొఱకు.

49

క. అనుచునుఖాలాపమ్ములు

జనకునితోఁ దనయయాడు ♦ సమయమునఘ నా

ఘనముతేమి నట్లు రవములు

మనములు సంచలనమందు ♦ మాడ్కివినఁబడెన్.

50

కవిరాజవిరాజితము.

పులులిరువంకల ♦ బొబ్బలువెట్టుచు ♦ భూరిభయంకర రూపములన్

దలఁకకవచ్చెను ♦ ధైర్యవినోదులు ♦ దండ్రుబిడ్డయదర్పముతోన్

దలయొకవంకకుఁ ♦ దల్లిరి కత్తులు ♦ దాల్చిహయమ్ముల నెక్కివ

డిన్

జెలఁగుచు బోయలు ♦ సింహానినాదము ♦ సేయచు వెంటనుగొల్చి

చనన్. 51

ఉ. అక్కడఁ బర్వతంబుపయి ♦ నావిజయేందుఁడు మాతశిక్షచేఁ

జక్కఁగ నెల్లవిద్దెల వి ♦ శారదుడై సమరాగమంబునం

దక్కజమైనపాండితిని ♦ నద్దనుమించి ప్రతాపభీష్ముడై

యక్కరుణాఘనీశ్వరుని ♦ యాదరదృష్టిఁబ్రవర్ణమానుడై.

52

సీ. వీరలక్ష్మీ వసించు ♦ వివుల సత్కన్ధలం

బన వక్షము విశాల ♦ మగుచుఁజెలఁగ

బ్రహ్మతేజంబును ♦ బ్రహ్మరంజితైదు

వద్మపీఠంబయి ♦ వదనమొప్పు

నయనాబ్జములు దయా ♦ నాట్యరంగంబులై
యెనలేనికాంతుల ♦ నీనునుండ
శౌర్యసాగర జన్య ♦ సముద్రగ వీచికా
ద్వయమనబాహువుల్ ♦ దనరుచుండ
నూరులేమని చెప్పను ♦ వీరులలరి
యారయని తలఁచుచెడు ♦ నట్లు మెఱుఱు
భవ్యయావన సామ్రాజ్య ♦ పట్టభద్రుఁ
డగుచు నెలుఁగొందె మధ్యంది ♦ నాగుగ్రవోలె.

53

తే. ఇట్లువిలసిల్లు నావిజ ♦ యేంద్రుఁడెపుడుఁ
దనకుఁ దల్లియు గురువయు ♦ తనరుచుండి
యన్నివిధముల నరసెడు ♦ నమలమతికి
సరళకతిభక్తి సేవలు ♦ నలుపుచుండు.

53

తే. మఱియు భగవంతు సద్గుణ ♦ మహిమఁదలఁచి
మేనఁబులకాంకురమ్ములు ♦ మించుచుండఁ
గనులహర్ష జలమ్ములు ♦ గాఱుచుండ
నద్భుతానంద పరవశుఁ ♦ డగుచునుండు.

55

సీ. ఒకసారి పరమేశు ♦ నుత్సంగ మర్చిన
యట్లైన నెంతయు ♦ నలరుచుండు
నొకసారి భగవంతు ♦ నకలంక వాక్యముల్
వినఁబడినట్లైన ♦ వీనులొగ్గు
నొకసారి తనుదేవుఁ ♦ డుద్ధరింపఁగ నెంచి
నట్లైన హస్తమ్ము ♦ లట్లెఱాపు
నొకసారి తనలోటు ♦ లకు స్వామికినిసిన
యట్లైన దుఃఖాగ్ని ♦ యందుఁగ్రాగు

నిట్లునిర్మల భక్తిచే • నెనఁగుచుండి

న్యాయమాగఁమ్ము లోపల • నడచుచుండుఁ

గరుణయును న్యాయమెచ్చట • గాంచునచట

సర్వమయుఁగాంచి నట్టులు • సంతసిల్లు.

56

తే. ఇట్లు తల్లినిఁ బరమేశు • నెలమితోడఁ

గొలుచుచుండియుఁ దండికి • గలిగినట్టి

దుర్దశఁదలంచి నైరిపై • మాఁకమండు

మాతయాజ్ఞ నిరీక్షించి • మసలుచుండు.

57

క. ఇటులుండఁగ నొకదినమునఁ

దటుకున నరుదెంచి సరళ • తననేత్రములన్

బొటపొట నీరుంగార్చుచు

నటమటతో నిట్టులనియె • నాపుత్రునకున్.

58

చ. తుదిమొదలంట విద్వేలను • దోరపుఁగూరిమి నేర్పినాను నన్

ముదమునఁ దేల్పఁగాఁదగదె • పోయిభవజ్జనకున్ మహాత్మునిన్

ముదమునఁబట్టినట్టి కృప • మాలిన యాఖిలునోర్చిరాఁగదే

యిదిచనునీకుఁగాదె విజ • యేంద్ర ! కుమార ! వివేకసాగరా !.

తే. తల్లిదండ్రులవెతఁ దీర్పఁ • దలఁపఁడేని

దైవభక్తిని జిత్రమ్ము • దడపఁడేని

నరులనాజినిజీల్చి చెం • డాడఁడేని

గలుగనేటికి క్షత్రియ • కులమునందు.

60

సీ. ఈవిజయేంద్రుఁడే • యెల్లవిద్వేలఁదేటి

ఖ్యాతి నల్దిక్కుల • గాంచునంచు

నీ విజయేంద్రుఁడే • యెంతయు శౌర్యంబు

జూపినైరులఁ దెగ • జూచునంచు

నీవిజయేంద్రుడే ♦ యెలమితో దీనులఁ

బోషించినతీగర్తఁ ♦ బొందునంచు

నీవిజయేంద్రుడే ♦ యీశ్వర భక్తిలో

నిరతుడై ధర్మాన ♦ నెగడునంచుఁ

జెప్పుచుండిన నీతండ్రి ♦ చెఱునుబడియె

నతని విడిపించి తెచ్చుట ♦ యర్హమయ్య

పూతచారిత్రమును జాటఁ ♦ బోగదయ్య

యిధగుణసాందరి నావిజ ♦ యేంద్ర! చంద్ర!

61

క. అనినన్ జేతులు మోడిచి

జననీ నీయాజ్ఞమీఁదఁ ♦ జాలకయుంటిన్

గొనకీనాఁటికిఁ గలిగెను

జననము సఫలమ్మునొందు ♦ సనుయమునాకున్.

62

ఉ. మజ్జనకుం గృహమయుని ♦ మాన్యచరితునిఁ బట్టినట్టియా

సజ్జనవైరిపై నడరి ♦ సంగరమందు జయించి తండ్రిని

పజ్జకుఁడెచ్చి మ్రొక్కెదను ♦ భావములొక బరమేశునెంచుచున్

మజ్జననీ కృపామతిని ♦ మాటికి దీవెనలిచ్చివంపుమా.

63

తే. అనుచు హాషభరమ్మును ♦ నాఁవ వేక

కనుల సంతోషబాష్పముల్ ♦ గగిమ్ముచుండ

జనని పాదాబ్జములవ్యాతె ♦ నగళయిచ్చుమ

దీవెనలొసంగు చిట్లని ♦ లేవనెత్తె

64

క. లెమ్మావిజయేంద్రవడిన్

దెమ్మానీజనకునిటకు ♦ దీవెనలంగై

కొమ్మానాప్రియతనయా

పొమ్మాదేవుండునిన్నుఁ ♦ బ్రబోధునిరతమున్.

65

తే. వంగనేలుచునుండుమ ♦ ద్రాభతశౌరి

సంగరాంగణభీముండు ♦ సరగనతనిఁ

జేరి పోరికిఁబురికొల్పి ♦ భూరిజయము

గొమ్ము నాపుత్రరత్నమ ♦ పొమ్ముపొమ్ము

66

తే. అనిన దట్టినిఁగట్టిదే ♦ హమ్మనంటఁ

గవచమును నెట్టి తలపాగ ♦ గట్టి బాహు

పురులఁ దగిలించుకొనిపాద ♦ ములకుమంచి

రక్షలనుగూర్చి పరమేశు ♦ రక్షవేఁడి.

67

తే. ఒక్కభుజమునఁ జాపంబు ♦ ఒక్కఁదాల్చి

బాణములపొది మఱియొక ♦ నైపుఁగట్టి

యొక్కచేతను గత్తి మ ♦ తొక్కచేత

డాలుగీలించి నెడలెన ♦ బ్బాలుఁదార్చి.

68

తే. నెడలి యివ్విధిగిరిదిగు ♦ వీరవరుఁడు

ధరణిపయి క్రాలుమదగజేం ♦ ద్రుమ్మఁజూచి

యేచిమేరువుడిగ్గు మ్మ ♦ గేంద్రుకరణి

భూరిశౌర్యావతారమై ♦ పొల్చుచుండె.

69

సీ. అటహర్షలతతాను ♦ హయమెక్కి వేటాడు

తఱిఁబులింగని తేజి ♦ కరముబెదరి

భట్టననుఱికెను ♦ బాణవేగమ్మునఁ

బట్టనెవ్వరికిని ♦ వశముగాక

రాశ్మిపల్లవఁగాని ♦ ముశ్మగుండ్రునుగాని

సరకుసేయకపాటె ♦ సరభసమునఁ

బరువెత్తి యిట్టులు ♦ ఘట్టనఁబడఁద్రోసె

నామెనునంతట ♦ నదియుఁగూలె

నంతలోపల వ్యాఘ్రంబ ♦ దట్టైవచ్చి
యొక్క పెట్టున దానిపై ♦ కుటికిపట్టి
గోళతోఁజీల్చి రక్తంబు ♦ గోలుచుండె
మూర్ఛలోపల నక్కనన్య ♦ మునిఁగియుండె.

70

క. అత్తైరువున విజయేంద్రుం

డత్తఁజి బోవుటనుబట్టి ♦ యప్పులిసేసెన్
దుత్తుమురై యిలఁగూలఁగ

నిత్తైఱఁగుననుండుఁ గాదె ♦ యీశ్వరుమహిమల్.

71

ఉ. అవ్విజయేంద్రుఁ డంతఁగనె ♦ నావలబోరలఁ బక్షదానికా

పెవ్వరులేని దానిఁబర ♦ మేశ్వరుఁడేగతి యంచుమూర్ఛలో

నవ్విధినుండుదానిఁ దన ♦ హస్తమునందిడి ఖడ్గమప్పుడున్

నివ్వెఱఁగొల్పుదానిఁ గడు ♦ నెత్తుటఁదోఁగుచునుండుదానిఁదాన్

ఆ. చూచియోర్వలేక ♦ చువ్వతెఱఁగున

నొక్కపరుగులోన ♦ నెక్కికొండఁ

దల్లిభద్రలకును ♦ దానిట్టులనియెను

జాలివొంది యపుడె ♦ చనెడునట్లు.

73

తే. అమ్మ! యొకకొమ్మచెప్పంగ ♦ నలవికాదు

మూర్ఛమునిఁగిన దక్కటా! ♦ బోరలఁబడి

గుట్టమునుబట్టి యొకపులి ♦ గొఱుకుచుండఁ

జంపితిని మీరునామెర ♦ క్షింపవలయు.

74

తే. అనిన నాతనిమెచ్చుచు ♦ నాక్షణంబ

కొంతజలమును వస్త్రముల్ ♦ గొన్నిగొంచు

సరళయును భద్రలావీరు ♦ సరణిఁజనిరి

హర్షలతయున్న చోటికి ♦ నతిరయమన.

75

తే. అంత విజయేంద్రుడవ్వారి • యనుమతిఁగొని
తండ్రివిడిపించు కోరిక • తన్నుఁదలుమ
నీశ్వరునిభక్తిఁ దలంచుచు • హృదయనీమ
వంగచేశపు మార్గంబు • వట్టిచనియె.

76

తే. అంత భద్రయుసరళయు • హర్షలతను
జేరిమెల్లఁగ నక్కన్య • చేతనున్న
ఖడ్గమునుదీసివైచిరి • గాలినీల్గు
వెలికలఁబరుండఁ జెట్టిరి • విసరిరపుడు.

77

తే. భద్ర తడిబట్టచే నామె • వదనమెల్ల
దుడిచెఁజక్కఁగ గక్తమ్ము • నొరఁగినట్టి
చోటులెల్లను గడిగెను • సుభ్రముగను
దెల్లముగ హర్షలతయని • తేటపడియె.

78

తే. అప్పుడాశ్చర్య మగ్నయె • హర్షలతను
జూచుభద్ర మొగమ్మునఁ • జూర్చినిలిపి
సరళవలెగను నోభద్ర • సరగఁదెల్పు
మీమెయెవ్వరొ వినెదనీ • నెలమిమీఱు.

79

తే. అనినసరళకు నిట్లనె • నమ్మ! వినుము
ఈమె నామేనగోడలే • నీమిచెపుడు
దీనిమూఁడవ మాసానఁ • దీక్షెఁదల్లి
పెట్టి నారెండిలో పల • నెడ్డదీని.

80

తే. ఏనువిడ నాడివచ్చిన • నీశ్వరుండు
మరల నారెడ్డకేతెచ్చి • మహిమఁజూపె
నదిగొఁగన్నలు దెలుచెనా • యానపడుచు
నున్నదొక యింతత్రాగింతు • నుదకమిపుడు.

81

తే. అనుచు నీరును దాగింప • హర్షలతయుఁ
దెల్పిచక్కఁగ వచ్చినఁ • దేటిచూచి
భద్ర నత్తాయనుచుఁబిల్చి • పడెనుమీఁద
నత్తయును గొఁగిలించెను • హర్షలతను.

82

తే. అప్పుడన్యోన్యమును వార • లగపఱచిన
యచ్చమకాప్రేమఁ గనుఁగొని • యమలసరళ
ప్రేమసాగరుఁ బరిపూర్ణు • విమలచరితు
సర్వసాక్షిని సర్వేశు • సంస్మరించె.

83

ఆ. అంతభద్రనడిగె • నాహర్షలతయప్పు
డత్తయెవ్వరీ మ • హత్మరాలు
చెప్పవమ్మ యీవి • చిత్రమ్ములెల్లను
విశ్వవిభుని మహిమ • విశదపడఁగ.

84

చ. అనుటయు భద్రయిట్లనియె • హర్షలతావిను మీమెధర్మపా
లుని వరపత్నియా సరళ • లోకములోపల నీమెఁబోలు సా
ధ్వినఁ గనలేమునిన్నిటను • దీప్తిఁగనుండిన యీపులివడిక
దునిమిన వీరుఁడీసతిసు • తుండసమానచరాక్రముం డిలక. 85

క. అనుమాట వినినతోడనె

ఘనభక్తిని సరళపాద • కంజాతములక
దనశిరమిడి మందారుని

86

తనయామణి హర్షలతకృ • తజ్జతఁదెలిపెన్.

ఆ. అపుడు హర్షలతను • ననుపమప్రీతితో

నెత్తియమ్ము వచ్చి • లేలయడవి

ననుచు సరళయడుగ • నబ్బాలవినిపించె

87

జరగినట్టి కతను • సంగ్రహముగ.

తే. అంత నామువ్వురునుగూడి ♦ యద్దిమీఁది
కరిగి సుఖముండిరిచ్చట ♦ గానలోన
సార్వభౌముఁడువేటాడి ♦ సరగవచ్చి
యెంతవెతకిన సుతజాడ ♦ యింతగనమి.

88

ఉ. ఆననిరాశఁ జేసికోని ♦ హయని వంతమునింగి యీశ్వరా !
యీసుననేను జల్పిన వె ♦ యివ్విధినన్న దురంతచింతలోఁ
ద్రోసెనుగాని హృషీకాంత ♦ దోనమెఱుంగదు దాని నేలొకో
గాసిలి యార్వవ్యాఘ్రపుము ♦ ఖంబునఁ ద్రోసితివక్కటా విధి.

తే. అనుచుఁ జింతాభరమ్మున ♦ నడలియడలి
చేరియోదార్చు వారలె ♦ వ్వారులేమి
సార్వభౌముఁడు గర్వమ్ము ♦ సర్వముదిగి
వచ్చిచేరెను సూత్రవ ♦ పాలుపురము.

90

మాలినీ. సరసవినుతిరక్తా ♦ సాధురక్షానుగక్తా !
దురితతతివిముక్తా ♦ దుఃఖశాంతి ప్రసక్తా !
పురజన హితసూక్తా ♦ పూతసంకోషభోక్తా !
వరమపురుషభక్తా ♦ పావనాచారయుక్తా !

91

గద్య. ఇది శ్రీవరమేశ్వర కరుణాఫలిత లలిత కవితాకలిత శ్రీ రా
మలక్ష్మణబాబుచ్చివేంక యామాత్య తనూజాత నకల
సజ్జనవిధేయ ఆదిపూడి సోమనాథ నామధేయ
ప్రణీతంబయిన శ్రీ విజయేంద్ర విజయం
బను సుప్రబంధంబునందుఁ
దృతీయాశ్వాసము.

విజయేంద్ర విజయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీయుత సుగుణకలాపా

వ్యాయామాదిక వినోద • వర్ణనభూషా

న్యాయాచరణ దీపా

నాయకకులదీప సూర్య • నామోర్వీశా.

1

తే. అవధరింపుము విజయేంద్రుఁ • డద్విధిఁజని

వంగదేశపు మధ్యాన • వజ్రులుచుండు

రంగపురి పేరఁబరఁగెడు • రాజధాని

మోదమునఁ జొచ్చినడువీధి • బోలుచుండ.

2

సీ. ఎవ్వఁడోయివీరు • డివ్వీటికరుచెంచె

వివ్వచ్చుఁ దలఁపించు • విధమువాఁడు

రాజపుత్రునిబోలె • రంజిల్లుచున్నఁడు

ఎక్కనశ్వంజేల • చిక్కదొక్క

బుగ్గలమీఁదను • బొల్పెడునునుకాంతి

బ్రహ్మచర్య వ్రభా • వమును దెలిపె

మోమున మనరాజు • పోలికయున్నది

దగ్గఱచుట్టమై • తనరునేమొ

యనుచుజనులాడు కొనుచుండ ♦ నరిగియరిగి
నగరుజేరెడు సరికి నా ♦ నగరవిభుడు
హర్యమందుండి యవ్వీరు ♦ నట్టెచూచి
తోడితెమ్మని తనమంతి ♦ తోడఁదెలిపె.

3

తే. అంతసచివుడు పఱతెంచి ♦ యర్హమైన
గౌరవమొసంగి యతని భూ ♦ కాంతుకడకుఁ
దేఁగనరపతి గద్దెయ ♦ దిగ్గునడిగెఁ
జేతులనుమోడ్చి యల్లుడు ♦ చెంతనిలిచె.

4

తే. అంతసరపతి యాతని ♦ నల్లుడనుచుఁ
దెలిసియుండని కతమునఁ ♦ దలఁకితలఁకి
యయ్యమీరెవ్వరని పర ♦ మాదరమున
నడుగ విజయేంద్రుఁడెలమితో ♦ ననియెనిట్లు.

5

తే. మాళవముజన్మభూమినా ♦ మాతసరళ
నన్ను విజయేంద్రుఁడందురు ♦ వినన్ వింతు
ధర్మశాలనరేంద్రుండు ♦ తండ్రెయనిన
గట్టిగామామయల్లునిఁ ♦ గౌరవించె.

6

తే. ఇట్టులాలింగనమొనర్చి ♦ యెలమితోడ
నల్లునకుఁబీఠమొసంగియ ♦ సంతరమున
దొర్లివచ్చెడుదుఃఖమ్ము ♦ తోడనృపతి
చెలియలెక్కడనున్నది ♦ తెలుపుమనిన.

7

తే. విభుడుచెఱవోయెభ్రాతదాఁ ♦ బేడియయ్యె
నెచటనుండిననేమయ్య ♦ యీశ్వరుండె
తనకుగతియనియొకయద్దిఁ ♦ తలమునందుఁ
జలుపుచున్నదియజ్ఞాత ♦ చర్యనేడు.

8

చ. చెలియలిభర్తకీడెపుడు ♦ జేసియెలుంగనిభూమిభర్తలో
పలఁబరమేశునిందలఁచి ♦ పాఁడిదొఱంగనిన్యాయభర్తదా
యలచెఱలోనఁబడ్డవల ♦ దావిడిపింపఁగఁజెప్పుమయ్యభూ
తలముననేమిశాశ్వతము ♦ ధర్మముఁబాసియడంగియుంటకున్. 9

చ. అనువిజయేంద్రుపలుగులకు ♦ నాత్మనునొచ్చినృపాలుఁడిట్లన్
విను తగరాధరాధరము ♦ వీఁకనుదాకిఁజయంబుగాంచునే
యనలముమీఁద నామిడుత ♦ యట్టుకడంగినమందకుండునే
మనమననెంతయారిపున ♦ మానుషతేజము ముందునల్లుఁదా. 10

క. రారాజుపేరుఁ జెప్పిన
నేరాజును మనకుఁదోడు ♦ నీయఁగడఁగునే
యూరక తెగియించినచో
ఘోరమ్ములు గల్గుఁగాక ♦ కొనముట్టుదుమే. 11

తే. అనిన విజయేంద్రుఁ డాగ్రహ ♦ యత్తుఁడగుచుఁ
బ్రళయచండాగ్ని వలెనుండి ♦ పడుచుఁ బలికె
నాత్మగౌరవ మొకయింత ♦ యైనలేదె
యక్కటా! ధౌత్యము వడుగంటె ♦ నవనియంచు.

చ. బలములనిమ్ము నేనడరి ♦ భవ్యపరాక్రమ శ్రేణిశోభిల్
బ్రళయకృశానుకైవడిఁ బ్ర ♦ భాచిభవంబునసార్వభౌము
నలమడియించినాజనకు ♦ నర్మలించెచ్చెదఁజూదులీలగా
బలెబలెయంచు నందఱు న ♦ భాస్థలులన్ గొనియాడునల్లుగాన్.

తే. అనిననల్లుని యత్సాహ ♦ మనకు మెచ్చి
యూర ! విజయేంద్ర నీబోటి ♦ వీరుఁజూచి
విజయ లక్ష్మీవరింపదే ♦ విమల చరిత
కాని సామమ్మునకు మొదల్ ♦ గడఁగవలయు.

• తేఅనుడువిజయేంద్రుఁ డిట్లనె • నవనిపతికి

బలములకు శిక్ష నేర్పుచు • భవగ్రాసరణిఁ

గొంతకాలము గడపుదు • సంతకలహన

నరిమనోగత మెఱుంగనా • ననిన శౌరి.

15

మత్తకోకిల.

న్యాయశీలుని ధర్మపాలుని • న్యాయమే చెఱఁబెట్టఁగాక

హేయమైతమ స్వచ్ఛకీర్తికాకి • నిద్రిగూర్చెఁ గళంకముక

న్యాయమాగకము దప్పవారల • కాపదల్ ఘటియిల్లెడుక

నాయనుంగు మఱుదిఁజేయుచు • నాశబంధ విముక్తుఁగాక. 16

ఆ. ఇట్లుసార్వభౌము • నెచ్చరించెడు నల్లు

కమ్మవ్రాసి పంపి • కడఁకఁజూప

సైన్యచయమునెల్ల • సంశిక్షితముసేయ

నల్లువశముసేసి • యలరుచుండె.

17

సీ. అటఁజక్రవర్తికాదా • నంతఃపురములోన

నొంటిగానుండుచు • నోర్వలేని

దుఃఖాగ్నిలోఁబడి • దొలుకచు నటునిటు

వాపోయె నిట్టులు • వసుమతీశ

సర్వమంగళవాసె • సర్వమంగళములు

నామెతోనే పాసె • నాకునవని

భద్రనన్విడనాడె • భద్రమ్ము లెల్లచు

నాఁటితోనే వీడె • నాకు భరణి

హాషకలతయోగ నాకున్న • హాషకమెల్ల

యూడ్చుకొనియేగె నయ్యయో ! • యొంటినైతి

సార్వభౌమాంకమేల నా • శౌర్యమేల

యర్పి నాబోఁటిదొర్చాగ్యుఁ • డున్నవాఁడె.

18

క. అనివ్యాకుల పడుచుండెడు

జనపతిపతికడకువంగ • జననాథుని క

మ్మనుదెచ్చి యిచ్చెనొక్కఁడు

మనమటు మరలించి చదివె • మందారుండుక.

తే. చదివియందలి సత్యంబు • చక్కనరసి

ధర్మపాలుని శీలంబు • దలఁచి తలఁచి

యితని నిప్పుడువదల న • గేఱునెల్లఁ

జులగనగఁ జూతురనుచుఁ దా • నుల్కి యుల్కి.

తే. శౌరిశోభోరి కొందునే • స్వగఁనుభిము

నంతతో వెతలన్నియు • నంతరించు

ననుచు నిశ్చయమునుజేసి • కొని విభుండు

లేఖయొక్కటి శౌరికీ • లీలవ్రాసె.

తే. ధర్మపాలునిఁ బణముగా • ధరణినొడ్డి

తొడరుచున్నాను సంగర • ద్యూతమునకు

నీకు నీకీడలోపల • నేరువున్న

గలిచికొనిపొమ్ము మఱఁదిని • బలుకులేల.

తే. అనుచు వ్రాసినకమ్మను • నతిరయమున

శౌరికడకంపి రణధీరుఁ • జేరఁబిలిచి

యాజికిని సేనలనుగొల్ప • నాజ్ఞయొనఁగి

యంతిపురిలోన నుచితకృ • త్యములనుండె.

తే. అచట నొకనాఁడు సరళదా • నదిమీఁద

హర్షలత భద్రలనుగూడి • యలరుచుండి

సుతుఁడు దలఁపునకును రాగ • శుద్ధచరిత

యిట్లుపలుకంగఁ దొడఁగెను • నెంతయుఁదమి.

శ్రీ. “ నీతులఁదూఁగు మజ్జనకు ♦ నిఁవిడిపింపఁగ చూమఁజేరినే
మాతరొ చారిసేనలన ♦ మానుషరీతినిఁ జించి నైరులన్
జేతులతీఁటఁబోఁజమరి ♦ చెచ్చెరగల్పెదఁ దండ్రిగారితో
నీతఱిఁజేరి పొల్పెదను ♦ నిర్మలభక్తినిదేవుఁ గొల్పెదన్.” 25

చ. అనుచుఁ బ్రతాపముల్వలికి ♦ యాసుతుఁడేగెను నేఁటిదాఁక నా
తనితెఱఁగేమియున్ గనము ♦ తాలిమిదూలఁగఁజొచ్చెదేవుఁడే
తనకరుణా సువృష్టిని న ♦ దాతనభక్తులఁ బోషించుచుండ నా
తనిపయి భారమెల్లనిడి ♦ ధైర్యముపూనుట యర్హమెమ్మెయిన్.

తే. అనుచుఁ గనులనుమూసితా ♦ నతులభక్తి
విశ్వసాక్షిని హృదయాబ్జ ♦ వీధియందుఁ
గాంచి సంతోషమగ్నయై ♦ కార్తికుచండె
హర్షలత యప్పుడొంటిగా ♦ నవలికరిగి.

27

శ్రీ. ఒక్కవృక్షముకింద ♦ నొంటిగాఁగూర్చుండి
తండ్రిదుర్దశలను ♦ దలఁచి తలఁచి
ననుఁబాసి నాతండ్రి ♦ ఘనశోకవహ్నిలోఁ
గార్చుచుండఁగ నాకుఁ ♦ బ్రాణమిడిన
రాకొమారుఁడువోయి ♦ రణమునకైపిల్వఁ
గోపశోకమ్ములు ♦ గొలఁదిమీఱ
నెట్లుదా నడరునో ♦ యీవిజయేంద్రుండు
భండనమ్మున నెట్లు ♦ పరిజ్వరిలునొ
యీశ్వరా! వీరికిద్దఱ ♦ కెవ్విధమున
హానిరాకుండ రక్షింపు ♦ మమితతోష
సర్వనజ్జన సరితోష ♦ శాంతిభూష
దండములొనర్తు నీకిదె ♦ ధర్మవేష.

28

ఆ. అనుచు హర్షలతయు ♦ నానరళాదేవి

వేణువేణు చోట్ల ♦ విశ్వవిభుని

గొల్చుచుండ భద్ర ♦ కుష్మదాతాకవంక

విమలభక్తిదేవు ♦ వేడెనిట్లు.

29

తే. హర్షలత విజయేందున ♦ ధ్వానియగుచు

నలరుచుండగఁ జూచుభా ♦ గ్యమ్ముమాను

ద్వరగఁ దయచేయవేదేవ ♦ ధర్మభావ

శుభ్రకీర్తిరమాధవ ♦ సుప్రభావ.

30

క. ఇవిధి నామువ్వురుగడు

మవ్వపుభక్తిం బరేశు ♦ మదిఁగొల్చుచు దా

మైవ్వగ వగలం బొందక

యవిభు కరుణానువృషి ♦ నలరెరిగిరిపై.

31

ఆ. అంతవంగఁ బొల్చు ♦ నారంగపురమున

సార్వభాము కమ్మ ♦ శౌరిజేర

నతఁడు దానిఁజదివి ♦ యతికుపితుండయి

యల్లునకును జూప ♦ నాతఁడాన్చి.

32

చ. దిరదిరభూమి తాఁ దరుగు ♦ తీరునఘోటకధాటిఁ గొల్పెదన్

సరసరవైరి శీషణుల ♦ సంగరభూమిని డొల్లనేసెదన్

బిఱచిర శత్రుమధ్యమున ♦ భీష్ముని మాడ్కికలంచి మించెదన్

బొరిఁబొరి హషణీరముల ♦ పూరము నీకనులందుఁ గొల్పెదన్.

తే. అనుచు వీరావతారమై ♦ యడరునట్టి

యల్లువెన్నును దట్టియో ♦ యార్యవినుత

సేనలనురెండు భాగముల్ ♦ సేసియిడుము.

ఇద్దఱుఁజెలంగినడపుద ♦ మిద్ధగతుల.

34

తే. అనుచు మామయెఱింగింప ♦ నల్లుఁ డరిగి

సకలనైన్యంబులను రెండు ♦ సమములైన

పూహములుగాను దీరిచి ♦ యోధవరుల

కెచ్చరిక దెల్పి శౌరిని ♦ హెచ్చరించె.

35

ఉ. అప్పుడు శౌరి శౌరికియ ♦ నదృశ్యరీతి నలంకృతాంగుడై

చప్పున హేషతోఁ జెలఁగు ♦ చారుహయంబును నెక్కి కాంతితో

నొప్పెడు చంద్రహాసమును ♦ యోధులు మెచ్చఁగఁజేతఁదాల్చి తా

నప్పనఁ గోరుసేనలకు ♦ నాజ్ఞయొసంగెను ధాటితోఁజనన్. 36

తే. అప్పుడు భేరీవిరావముల్ ♦ హర్షమొసఁగఁ

బటహకాహళ రవములు ♦ పర్వమిడియె

వీరభట సింహనాదముల్ ♦ వేడఁగొలిపెఁ

జటులతరధాటితో నేగ ♦ సైన్యచయము.

37

క. అంతన్నిజయేంద్రుఁడు చా

నెంతయుఁ బ్రవిమలపుభక్తి ♦ నీశ్వరుమదిలోఁ

జింతించి యుద్ధమునకై

స్వాంతమ్మడరంగ నపుడు ♦ సన్నాహుండై.

38

ఉ. చెంగున నెక్కి గుఱ్ఱమును ♦ జేతనుఖిష్టము దాల్చిసేనలన్

సంగరధాటికిం గొలిపి ♦ చారుతరంబగు ధంధణార్భటిన్

బొంగుచు వెంట నంటిచనె ♦ భూరిపరాక్రమ రేఖశోభిలన్

సింగము హస్తిపైఁజనెడు ♦ చెన్నునవీరుల నెచ్చరించుచున్. 39

తే. శౌరివిజయేంద్రులివ్విధి ♦ సమరమునకు

వచ్చువిధమును వినిసార్వ ♦ భౌముడంత

వీరురణధీరు విజయేంద్రు ♦ పైకినుఱుకఁ

బంచిశౌరినిఁ దాఁ దాఁక ♦ నెంచియపుడు.

40

ఉ. తెల్లని తేజి నెక్కికడుఁ ♦ తెల్లనిదుస్తులఁ దాల్చి మేనిపైఁ
 తెల్లనికాంతు లీనునొక ♦ దివ్యతరంబగు ఖడ్గమూనితన్
 గొల్లఁగ సేనలెంతయును ♦ గొల్వఁగ నేగెను ధంధమార్భటిన్
 జల్లునవైరిగుండెలువె ♦ సకలగులంగను శౌర్యమూర్తియై. 41

క. తనవెంటను రణధీరుఁడు
 గొనివేలకొలంపి బలముఁ ♦ గుపితుండగుచున్
 ఘనుఁడగు విజయేంద్రునిపైఁ
 జనియెన్ క్రోడతలంబు ♦ చలియించుగతిన్. 42

ఆ. చక్రవర్తిసేన ♦ చనుదెంచెనోలేదొ
 శౌరియడరుఁడనుచు ♦ సైన్యములకు
 నాజ్ఞసేసితాను ♦ నత్యంత శౌర్యంబుఁ
 జూపఁదొడఁగె రిపుల ♦ యేపుదటిఁగె. 43

చ. నిముసములోన శీషకములు ♦ నిండెరణాంగణమందు నెత్తురో
 యమితముగాఁ బ్రవాసమయి ♦ యంతటఁ బాటఁగఁజొచ్చెనేలపై
 సమదగజంబులు దొరలెఁ ♦ జప్పునఁగూలెను ఘోటకావళున్
 ప్రమదముమీఱ శౌరితన ♦ భవ్యబలంబును మెచ్చెనార్చుచున్. 44

చ. అదిగని సార్వభౌముఁడు మ ♦ హాగఃహమున్ వహించియద్దిరా
 మదమనియార్చి ఘోరముగ ♦ మార్కొనితానుఱుమాడఁజొచ్చినన్
 జెదరెనువైరి సైన్యములు ♦ చెచ్చెరశౌరినిఁబట్టె నాతఁడున్
 మెదలకవాల్చి శీషకమును ♦ మేదినిఁజూచుచు బోయెదాయతోన్.

తే. ఇట్లుశౌరిని జెఱఁగొని ♦ యెసకమెసఁగ
 సార్వభౌముఁడు రణధీరు ♦ నలుపుదురముఁ
 గనెడు వేడుకనావంకఁ ♦ జనియె నొర!
 జయముచింతల మఱిపింపఁ ♦ జాలునుగద.

చ. అటురణధీరుడగుడయి ♦ యవ్విజయేంద్రునిదాకనాతడున్
 బటుతరబాహుశక్తియును ♦ భవ్యపరాక్రమలీలజూపినన్
 బటిమనువీడిచేవచెడి ♦ పాఠునుఘోజులు దండనాథుడన్
 గటకట ! యెట్టిపాటనుచు ♦ గ్రచ్చటసేన మరల్చెనాజికిన్.

తే. మేఘనులంబోలె గ్రమ్ముచు ♦ మీదికెగసి
 వచ్చువైరులకును జండ ♦ వాయువట్టు
 లేచి పోదోసి యవ్విజ ♦ యేంద్రుడా ర్చె
 మాతుడొక్కొంత చింతిల్లి ♦ మరలదోసె.

48

తే. కొండవలెమీదల బడుశత్రు ♦ కోటికెల్ల
 దాను శతకోటివలెనిల్చి ♦ తఱిమివైచి
 పొల్చె నవ్విజయేంద్రుడు ♦ భూరియశుడు
 మరగియును వైరిదండుల ♦ మఱలగొలిపె.

49

తే. చీకటులు గ్రమ్మినట్టులు ♦ చిత్రరీతి
 నన్నిదెసలను శత్రువు ♦ లలమికొనిన
 బ్రబలతేజంబు చేవాని ♦ బాఱదోలి
 వఱలె విజయేంద్రుడా గీర్ము ♦ భానుపగిది.

50

తే. ఎన్నిమాటులు దోసిన ♦ నన్నిమాలున్
 తఱుముచుండెడు విజయేంద్రు ♦ ధాటిజూచి
 బెగ్గిలిన రణధీరుని ♦ భీతిమాన్చి
 సార్వభౌముడు శౌర్యంబు ♦ జక్కగొల్పె.

51

ఉ. ఆరణధీరుడప్పుడు మ ♦ హాహవదోహుడై చెలంగుచున్
 జేరిరణంగణంబు తన ♦ చేతికొలందిగ వైరిసేనలన్
 దారుణరీతిగూల్చియు గ ♦ దన్ విజయేంద్రుడు పూనితొకిన
 న్నాఠునొక్కటేపరుగు ♦ నన్ రణధీరుడు భీరువైవడిన్.

52

తే. అంతనసహాయ శూరుడై ♦ యిలరువాని
వీరు నవ్విజయేందుగ్ని ♦ విజయసముని
శౌర్యమును మెచ్చి నృపపతి ♦ సత్కరింప
నెంచి యాతనికడకుఁదాఁ ♦ బంచెనొకని.

53

తే. పంప నవ్విజయేందుఁడు ♦ భవ్యయశుఁడు
దాను గోరినవెల్లను ♦ దారమతిని
నిచ్చుకోరిక గలదేని ♦ వచ్చెదనని
చెప్పిపంపిన మందారుఁ ♦ డొప్పియంత.

54

తే. అతనిఁగొనిరాఁగ రణధీరు ♦ నంపెనాతఁ
డెంతయును వైభవంబున ♦ నిభముమీఁద
సంతసము మీఱఁగాఁదెచ్చి ♦ చక్కవర్తి
కడకుఁజేర్చిన నాతఁడు ♦ గడుఁబ్రియమున.

55

తే. చారుతర పీఠమొసఁగియో ♦ శౌర్యజలధి
నిన్నుఁబోలినవీరునే ♦ నెన్నఁడుఁగనఁ
గోరు నీకోర్కులెల్లను ♦ గూర్చితి
ననిన విజయేందుఁడెంతయు ♦ హర్షమంది.

56

క. చెఱునున్న మాన్యపాలుని
ధరణీధవచంద్ర వదలి ♦ దయచూపుమనకొ
సరగునశౌరిని నాతని
సరసకొ రప్పించియుంచె ♦ సమపీఠమునకొ.

57

ఆ. అంతసార్వభౌముఁ ♦ డవ్విజయేందుగ్ని
నెలమితోడఁగని మ ♦ ట్టెమికోర్కు
కలదొ తెలుపుమన్నఁ ♦ గరకంజములు మోడ్చి
నను ననుగ్రహింపు ♦ జనకునొసఁగి.

58

తే. అనిన నాశ్చర్యమగున్దై ♦ యన్నరేంద్రుఁ
డన్న! నీవంటిశూరుని ♦ గన్నవాని
దెలుపుమన విజయేంద్రుఁడు ♦ దేవవినుము
ధర్మపాలుఁడు నాతండ్రి ♦ ధర్మమూర్తి.

59

తే. అనినహర్షంబు నాఁపంగ ♦ నలవిగాక
గద్దీయనుడిగ్గి విజయేంద్రుఁ ♦ గొంగిలించి
సింహమున కెప్పుడునుభవి ♦ సింహమెకద
పుట్టుననియుల్బి పలుకఁచు ♦ భూవరుఁడు.

60

తే. తత్క్షణంబున రప్పించి ♦ ధర్మపాలు
నచటి విజయేంద్రునింజూపి ♦ యార్యవినుత
నిన్నుఁజెఱునుండి విడిపింప ♦ నెన్నఁగాని
భూరిశౌర్యంబుఁ జూపిన ♦ పుత్రుఁడిదిగొ.

61

తే. అనిన జనకునివరపాద ♦ వనజములను
వ్రాలి విజయేంద్రుఁడానంద ♦ వార్ధిముగ్ధి
మత్తరోలంబరాజంబు ♦ మాడ్కినున్న
బలికె జనకుండు తనయులే ♦ వంగనెత్తి.

62

ఉ. వింతగ శౌర్యమున్నెఱపి ♦ వీరవరేణ్యులు మెచ్చఁబోరియ
త్యంతముదావహంబగు మ ♦ హాయశముంగడియించి మించిన
శాంతమహానముద్రమున ♦ సారెకుఁ దేలఁగఁజేసి తొరనీ
వెంతటివాఁడకైతి విజ ♦ యేంద్రకుమార వివేకసాగరా !

63

తే. అనుచుఁగొంగిటఁజేర్చియో ♦ యనుఁగుబిడ్డ
భద్రభద్రమ సరళకు ♦ భవ్యయశకు
సేమమాయన వినిసార్వ ♦ భౌముఁడపుడు
వగచుచును ధర్మపాలుని ♦ మొగముఁజూచి.

64

తే. భద్రనదిగదు నీకునా ♦ భవ్యచరిత
జాడదెలిసినఁ జెప్పవే ♦ సాధువినుత
యనిన నేనేమెఱుంగను ♦ దనయుఁడితఁడు
దెలిసియుండంగ నోపును ♦ దేవయనిన.

65

తే. సార్వభౌముఁడు విజయేంద్రు ♦ సరగఁజూచి
భద్రజాడ యెఱుంగుచే ♦ భవ్యకీర్తి
యనిన భూపాలురిర్వురు ♦ నలరనిట్లు
తెలిపె విజయేంద్రుఁ డంతయుఁ ♦ దేటపడఁగ.

66

క. మీరలుజనకునిఁ జెఱఁగొన
హారావళిఁ జేరియుంటి ♦ మచ్చటనేనున్
జారుమతి మాతసరళయుఁ
గారుణ్యంబునిధిభద్ర ♦ గడపుచుదినముల్.

67

క. మాతసుశిక్షను పెరిఁగితి
నాతల్లియనుజ్ఞఁ గాంచి ♦ యటరంగపురీ
నేతను శౌరినిఁజేరితి
నీతీరునఁ గార్యజాత ♦ మెల్లనడపితిన్.

68

క. ఇంతకు భగవంతునిదయ
యెంతయుఁ గారణముగాన ♦ నెచ్చినభక్తిన్
జింతింతము మనమనముల
నింతింతనరాని యట్టి ♦ యీశ్వరుమహిమల్.

69

తే. అనిన నుర్వీశులిర్వురా ♦ యనఘమెచ్చి
శౌరికెంతయు సత్కృతి ♦ సలిపిరంత
సరళభద్రులఁ గొనిరాఁగ ♦ సంభ్రమమునఁ
బైఁడి యందలముల సార్వ ♦ భౌముఁడంపె.

70

ఆ. అంతఃజకృవర్తి ♦ యాధగ్మపాలునిఁ
జూచియిట్లులనియె ♦ శుద్ధచరిత
పెట్టరానిపాట్లఁ ♦ బెట్టిననాఁడను
అంతకుఁడను ఘోర ♦ హంతకుఁడను.

71

తే. సరళ నాకారణమ్మున ♦ జాలిఁబడియె
భద్రనాకతమునఁ జాల ♦ బాధపడియె
శౌరిననుఁబట్టి యింతక ♦ ప్పన్నువడియె
నక్కటా ! యిన్నిటికిమూల ♦ స్వేతి నేను.

72

ఆ. అనుచుఁ బరితపించు ♦ నాసార్వభౌముని
వంతఁజూచి ధర్మ ♦ పాలుఁడంతఁ
గీడులోన మేలు ♦ గీలించుపర మేళు
మఱచి యిట్లుమీరు ♦ మూలఁగఁదగునె.

73

తే. అనుచునోదార్చె నంతట ♦ నందఱిరిగి
మాళవేందుని నగరాన ♦ మానవతుల
సరళ భద్రలరాకకై ♦ చాలఁదమిని
నెదురు చూచుచునుండి రు ♦ ర్వీశలిలక.

74

సీ. అక్కడఁ గొండపై ♦ నొక్కచినమ్మునఁ
బురుషుఁ డొక్కఁడువచ్చి ♦ సరళఁజూచి
యమ్మ ! చొక్కపుపైఁడి ♦ యంగలమ్ములురెండు
సార్వభౌముఁడు పంపె ♦ నరగమేళు
ననినలోఁ గలఁగియు ♦ నామైశ్వర్యమునూని
కమ్మయేదైనను ♦ గలదెయనిన
విజయేందుఁ డన్మహా ♦ వీరుఁడిచ్చెనుదీని
ననుచుఁ జేతను బెట్టె ♦ నతఁడులేఖ

నంతహర్షలతయు ♦ నాభద్రలరుదెంచి
కమ్మ యెవరువాసి ♦ రమ్మయనుచు
దన్నుఁజేరి మిగులఁ ♦ దమితోడ నడిగిన
సరళ బిగ్గరగను ♦ జదివెనిట్లు.

75

తే. అమ్మ! సర్వేశుకరుణచే ♦ నమరెజయము
సార్వభౌముఁడు జనికుని ♦ సతకరించె
నెల్లరము మీదురాకకై ♦ యెదురుచూచు
చున్నవారము. ఇదిపుత్రు ♦ వినపమ్ము.

76

కవిరాజవిరాజితము.

అనివినిపించిన ♦ నందఱు నీశ్వరు ♦ నప్పుడుచిత్తసరోజములన్
గనికొనియాడిరి ♦ గానముచేసిరి ♦ కాలముపుచ్చిరి పార్థనలన్
ననలనుదాల్చిరి ♦ నవ్వులఁదేలిరి ♦ నవ్వుఫలాళి భుజించివెనన్
మనమలరంగను ♦ మాళవభూమికి ♦ మానినులేగఁ దొడఁగిరటన్.

ఆ. భద్రహర్షలతలు ♦ బానుగానాకయంద
లమ్మనెక్కసరళ ♦ నెమ్మిమీఱ
నొక్కయందలమ్మ ♦ నెక్కెనుబోయలు
ననలఁబోలె మోచి ♦ కొనుచుఁజనిరి.

78

ఆ. కొంతసేపుభద్రఁ ♦ గూడికూర్చుండును
గొంతసేపు సరళఁ ♦ గూడియుండు
నిట్లు హాషకలతయు ♦ నిద్దఱకును హాషక
మిడుచునుండెఁ గూర్కి ♦ నెడపదడవ.

79

తే. హాషకలత తన్నుఁ జేరిన ♦ యపుడుభద్ర
బాల ! చూడవె యిదినీవు ♦ పడ్డచోటు
అదిగా విజయేంద్రుఁ డప్పలి ♦ నట్టెచంపి
యాతకయానిన్ను రక్షించి ♦ నట్టిచోటు.

80

ఆ. అనిన హాషకాలతయు ♦ నామె వంకనుజూచి

నాదు జనకుకడను ♦ నన్నుఁగూర్చి

యద్దయాకరుండు ♦ హాషకంబు మీఱఁగాఁ

జెప్పియుండునేమొ ♦ చిత్రచరిత.

8 1

తే. అనిన నాభద్ర కోడలి ♦ నలరఁజూచి

యమ్మనినుఁగూర్చి యేమియు ♦ నతఁడెఱుఁగఁడు

గాన నెట్టులు దెలుపంగఁ ♦ గలఁడుచెపుమ

కాక యాతఁడు నిష్కామ ♦ కార్యపరుఁడు.

8 2

తే. అమ్మహామ్మని సుగుణగ ♦ ణమ్ములెన్న

నలవిగా దాతనికి సాటి ♦ యతఁడె జగతి

నన్నయెఱుఁగఁడు నీవిట ♦ నున్నమాట

యందలమ్ముల రెంటినే ♦ యంపియుంట.

8 3

ఆ. అనిన హాషకాలతకు ♦ నన్విజయేంద్రుని

యందుఁజెప్పఁగాని ♦ యంతప్రేమ

మనసునందుఁ గలిగె ♦ మఱియది పొంగెనాఁ

గనులనుండి జాఁజెఁ ♦ గంకణములు.

8 4

తే. అంతఁ దాహాషకాలతవోయి ♦ యాసరళను

సరస సల్లాపములఁ దేల్చి ♦ చారుఫణితి

మాళవము చేరువగుటను ♦ మరలివచ్చి

పట్టరానట్టి తమితోడ ♦ భద్రఁజేరె.

8 5

తే. అన్న తన్నెట్లుచూచునో ♦ యనెడుభీతి

భద్రనెలవెలఁ బోయిన ♦ బాలచూచి

యత్తనినుఁగూర్చి మాతండిరి ♦ యడలుచుండు

నీవుభయపడకమ్మ ని ♦ న్నెమ్మిఁగాంచు.

8 6

తే. అనుచునోదార్చుచుండఁ బూ ♦ ర్వాది కడకు
నేఁడువొంతలలో వింత ♦ నెగడునంచు
జూచువేడఁగను జనుదెంచె ♦ నూర్చుండంతఁ
బల్లకులురెండు పురములో ♦ పలికివచ్చె.

87

తే. సరళయుండిన పల్లకి ♦ సత్వరముగ
ధర్మపాలుని మేడకుఁ ♦ దరలిపోయె
హృదయత భద్రులుండిన ♦ యందలమ్ము
నార్యశాముని సౌధరా ♦ జమునుజేరె.

88

తే. ధర్మపాలుఁడు శౌరితోఁ ♦ దనయుతోడ
సరళరాక నిరీక్షించి ♦ సంభ్రమమున
మెట్లనరినిల్చి యుండ నా ♦ మెలఁతమిన్న
పల్లకినిదిగ్గి యెలమితో ♦ భర్తఁగాంచి.

89

తే. కాశ్మీరదానాగ్ని కన్నీటఁ ♦ గడుగుచుండ
ధర్మపాలుఁడు హృదయశ్రీ ♦ ధారచేత
నామె కభిషేక మొనరించి ♦ యలరుచుండి
యెంతయును బ్రీతితోనెత్తి ♦ యిట్లుపలికె.

90

చ. పరమపతివ్రతాసరళ ♦ భవ్యచరిత్రపు నీవుపుత్రునిన్
నిరుపమ శౌర్యవంతునిగ ♦ నిర్మలధర్మ పథానువర్తిఁగాఁ
గరమనురక్తిఁజేసితివి ♦ కష్టములన్నిటి కోర్చిభర్తదా
శరణమొసంగి నట్టిసతి ♦ సర్వవిధంబులఁ బ్రోచిమించితో.

91

తే. అనినఁ బతిఁ జూచిసరళయో ♦ యమలచరిత
యనునికిరణాళి యెంతయు ♦ నిందునంచు
బ్రతిఫలించెడు కరణిన్వ ♦ భావముగను
బతిగుణమ్ములె సతియందుఁ ♦ బ్రతిఫలించు.

92

తే. అనియనంతరమునఁ దన ♦ యన్నకెరఁగి
 యుచితరీతిని నుపకృతి ♦ నుగ్గడించెఁ
 దినయుఁడెంతయు భక్తితోఁ ♦ దనకుఁమొక్కఁ
 బ్రకట కరుణాకటాక్షమా ♦ లికలఁదనిపె.

93

తే. అంతనందలు భర్తృహ ♦ ర్భాగ్యగ్రామందుఁ
 జేరిభగవంతు ననుపమ ♦ చితమహిమ
 లెంచియెంతయు నెలమితో ♦ నెసఁగుచుండి
 రిచట రారాజు భద్రకై ♦ యెంతయుఁదమి.

94

తే. మోసలను వేచియుండఁగా ♦ ముదముమీఱ
 నందలముఁ దెచ్చిదిఁచిరి ♦ యందునుండి
 మించుమించినయట్టులు ♦ మెలఁతయొకతె
 వచ్చితనమీఁదఁ బడుచువి ♦ భ్రమముఁగొలిపె.

95

తే. ఇంతలో భద్రతనకాశ్మ ♦ కెరఁగినిలిచె
 నట్లుతనమీఁదఁ బడినయా ♦ యన్నమిన్న
 నతఁడు చక్కఁగ నీక్షింప ♦ హర్షలతగ
 నగపడిన మగ్నఁడయ్యెమ ♦ హద్భృతాస్థి.

96

తే. మాటిమాటికిఁ జూచును ♦ మాటలుడుగు
 నత్యమో లేకయిది నాకు ♦ స్వప్నమొయను
 వ్యాఘ్రముఖమునఁ బడినట్టి ♦ బాలయేడ
 బ్రదికివచ్చుట యిదియేడ ♦ భ్రాంతియనును.

97

తే. ఇట్లుకొంత వితర్కించి ♦ యెదుటనున్న
 హర్షలతఁజూచి నిజముగా ♦ హర్షలతవె
 యనిన నాహర్షలతయనె ♦ జనకుఁగాంచి
 యంతకంతకు నాశ్చర్య ♦ మతిశయిల్ల.

98

తే. హర్షలత నేను నాఁడు ని ♦ న్నడవిలోన
వదలి హయమెక్కి పోవుచో ♦ వ్యాఘ్రముఁ గని
బెదరి గుఱ్ఱము ననుఁ గడు ♦ వేగముగను
మారముగఁ దీసికొనిపోయి ♦ త్రోసె నవని.

99

తే. మూర్ఛవోయితి నంతలోఁ ♦ బులి మహాగ్ర
గతిని గుఱ్ఱంబుపై దూఁకి ♦ గండుమీటి
చంపి భక్షించుచుండెను ♦ జనక వినుము
మీఁదికత యత్త తెలుపును ♦ మీరు వినుఁడు.

100

తే. అనిన మందారుఁ డోభద్ర ♦ యాగ్రహంబు
నెల్ల విడనాడి మన్నించి ♦ యెలమితోడ
నింతయును వీడకంతయు ♦ నెఱుక సేసి

మోదవార్నిధిలోపల ♦ ముంపవమ్మ.

101

లే. అనిన సాదరమున భద్ర ♦ యన్నవినుము
నీవు కినిసిన కతమున ♦ దేవదేవు
మహిమ లెంతయుఁ జూచెడు ♦ మహిమ నాకుఁ
దక్కెఁగవున మీకుఁ గృ ♦ తజ్జురాల.

102

ఉ. మీరలు ధర్మపాలు నటు ♦ మించి చెఱఁగొన నేను నా విధి
దూఱునుఁ బొక్కుచున్న నను ♦ దుఃఖమునుండితరింపఁజేయఁగాఁ
గూరిమి మాళవేంద్రునతి ♦ గొబ్బున నా కభయంబు నిచ్చి తా
భీరతఁ బుత్రుతోడ నను ♦ దీననుదోకొనిపోయి కానలోఁ. 103

క. హారావళి గిర్దిపై మము

ధారాళందైన కరుణఁ ♦ దద్దయుఁ బ్రోచె

కీరుగ రణశూరునిగను

దారునిగాఁ జేసెఁ దనయు ♦ ధర్మాత్మునిగాఁ.

104

క. తనయన్న శౌరిసాయముఁ

గని మీపైఁ గవిసి జయముఁ ♦ గాంచి తన పతికొ

గొనిరమ్మని విజయేంద్రునిఁ

దన తనయుని నంపె నతఁడు ♦ ధైర్యోద్ధతుఁడై.

105

క. చని గిరి దిగి కాననమునఁ

గని గుట్టుఁ దినెడు పులిని ♦ ఖండించి వడికొ

గనుఁగొనె నచ్చెరువందిన

మనమున మూర్ఛిల్లినట్టి ♦ మన హర్షలతకొ.

106

ఆ. అంత మరలి జనని ♦ కంతయుఁ దెల్పిన

నతనివెంట వచ్చి ♦ హర్షలతను

సరళ దేర్చి కాచె ♦ సాధ్వీశిరోమణి

యామె సుగుణగణము ♦ లేమిచెపుదు.

107

తే. మీఁదివృత్తాంత మెల్లను ♦ మీకయెఱుక

యనుచుఁ దెల్పిన మందారుఁ ♦ డలరి యలరి

యమలభద్రను దాఁగొని ♦ యాడియాడి

నెమ్మిలో హర్షలత తల ♦ నిమిరి నిమిరి.

108

చ. తనపరువేమిచూడక యు ♦ దారత మాళవపాలు పాలికికొ

జని సరళాసతీమణికిఁ ♦ జక్కఁగఁ శాఁగిలిమొక్కి సాధ్వీరో

నిను నుతియింపనేరుతునె ♦ నేరములెల్ల క్షమింపవమ్మ నా

యనుజతనూజలకొ మనిచి ♦ నట్టి కృపామృతవార్ధి వమ్మరో.

క. అను సార్వభౌముఁ గనుఁగొని

యనఘా నీ విట్లు మమ్ము ♦ నగ్గింపంగాఁ

జనునే పరమేశ్వరు కృప

మనయందఱపైనఁ గురియ ♦ మనుదుముగాదే.

110

క. అని సరళపలక నాతఁడు

గనుఁగొని విజయేంద్రు వంకఁ ♦ గారుణ్యనిధి

నిను నేమని పొగడుదు నా

తనయకుఁ బ్రాణంబు నడిస ♦ దాత విధాతః.

111

ఆ. అనినఁ దెల్లపోయి ♦ యివ్వజయేంద్రుఁడు

సార్వభౌముఁజూచి ♦ సత్యముగను

నేను గావలేదు ♦ నీపుత్రి నెప్పుడు

నూరకేల నన్ను ♦ నుగ్గడింప.

112

ఆ. అనినఁ దనయుఁజూచి ♦ యాసర లా దేవి

నాఁడు పులినిఁజంపి ♦ నాకునీపు

మూర్ఛమున్గినట్టి ♦ పాలఁతిఁజూపితిగద

యామె యితని సుతర ♦ హర్షలతర.

113

ఆ. అనినఁ దల్లిపల్కు ♦ లాలించివిజయేంద్రుఁ

డూరకుండెనంత ♦ నుచితరీతి

ధర్మపాలునరసి ♦ దయశౌరిఁగల్గొని

చక్రవర్తిమరలె ♦ సౌధమునకు.

114

ఆ. అంతభద్రవచ్చి ♦ యన్న నుదాఁజూడ

నెంతచిత్రముమ్మ ♦ యీశునుహిమ

యనుచుదేవుఁడలఁచి ♦ యాసార్వభౌముండు

భద్రకిట్టులనియె ♦ భవ్యభజితి.

115

ఆ. తల్లిపూజ్యురాలు ♦ తండ్రియు ధన్యుండు

ఎల్లసుగుణములకు ♦ నిల్లుఁబోలి

యలరుచుండు పుత్రుఁ ♦ డవిజయేంద్రుఁడు

వీరిచుట్టణికము ♦ విజయకరము.

116

తే. హాషణలత విజయేంద్రుని ♦ హాషణమతిని
దనకుఁ బ్రాణంబొసంగిన ♦ ధన్యయశుని
దేవియగుటకు నొప్పునే ♦ తెలుపుమనిన
నన్న ! యతఁడన్నఁ బ్రాణమ్ము ♦ హాషణలతకు.

117

తే. అనుచుభద్ర యెఱింగింప ♦ నాత్మనలరి
సచిపురణధీరుఁబిలిచి యో ♦ సఖుఁడపోయి
కనుఁగొనుము ధర్మపాలునిఁ ♦ గలసిమెలసి
వేడగలదేమొ నాతోడ ♦ వియ్యమరిద.

118

తే. అనుచు మందారుఁడంపిన ♦ నయ్యమాత్యుఁ
డేగి మాళవభూపతి ♦ నేకతమునఁ
గలసినంగతులన్నియుఁ ♦ దెలుప నతఁడు
సతిసుతులఁగాంచి యోజించి ♦ సమ్మతించె.

119

సీ. ఆవాతక చెవిసోఁక ♦ నాసార్యభౌముండు
హాషణమ్ముతోఁ బొంగి ♦ యతులగతుల
నగరంబుఁగైసేసి ♦ నరనాథు లందఱ
రప్పించి విడుదుల ♦ నొప్పునుంచి
శృంగారలక్ష్మీ వ ♦ సింఛ మందరమనఁ
బెండ్లిమండపమును ♦ వింతఁగూర్చి
వివిధవాద్యమ్ములు ♦ విమల స్వనమ్ముల
వీనులవిందు గా ♦ వింపఁజేసి
హాషణలత హాషణలతయిన ♦ నలరునట్లు
మణిమయాభరణమ్ముల ♦ మహిమగొలిపి
భద్రతనకెంతయును సాయ ♦ పడుచునుండ
జనులనందఱ నానంద ♦ జలధిఁదేల్చె.

120

తే. అంతయును సిద్ధమనితెల్పు • నదురువేట్లు
పేర్ల భేరిరవంబులు • లీలమోయ
సర్వభూషణములఁ దాల్చి • సంభ్రమించి
ప్రీతిఁ దలిదండ్రిలకు మొక్కి • పెండ్లికొడుకు.

121

సీ. కుంజరమ్మల నెక్కి • కూర్మితో నిరువంకఁ
దండియు శౌరియుఁ • దరలిరాఁగఁ
బైడియందల మెక్కి • పరమసంతోషానఁ
బూజ్యురాలౌ మాత • పొల్చిరాఁగ
నాశ్వికుల్ వెనుముందు • నత్యంత భక్తితో
నంగరక్షకులయి • యలరిరాఁగఁ
బూర్ణచంద్రుఁడు నింగి • బొంగితఁ జూడఁగా
బ్రజలువేడుక తోడ • బలసిరాఁగ
భద్రకరిమీఁద మణిమయ • ప్రభలనీను
పసిడియంబారి పైనుత్స • వమున నెడలి
వైభవమ్మున ఊసార్వ • భాము గృహము
వచ్చిచేరెను మంగళ • వాద్యమొలయ.

122

ఆ. అంతఃజక్రవర్తి • యవ్విజయేంద్రుని
సంభ్రమమునఁ దెచ్చి • చారుమండ
పమునఁజేర్చె నంత • భవ్యతేజముతోడ
హాషణలతయు వచ్చి • యమలభక్తి.

123

తే. కరుణఁగాంచిన విజయేంద్ర • చరణములను
జారువీక్షణపుష్ప మం • జరుల చేతఁ
బూజలొనరించి యొనరించి • పూర్ణమైన
తనకృతజ్ఞతఁ జూపుచు • దనరుచుండె.

124

నీ. అప్పుడాచార్యుడ ♦ య్యందటి హృదయానఁ
 బరమేశ్వరుని భక్తి ♦ బాదుకొల్ప
 ఘ్రీవతారఁ బోలుచు ♦ ధ్రువముగా గార్హస్థ్య
 ధర్మము లోపలఁ ♦ దనరుడంచు
 నావస్థిని తోడి ♦ యూ యిరుంధితిమించి
 యన్యోన్యమును బ్రీతి ♦ నలరుడనుచు
 నెల్లరుదీవించి ♦ యెలమితోఁ బువ్వులు
 జల్లునఁ దమమీఁదఁ ♦ జల్లుచుండఁ
 వధువువరుడను భగవంతు ♦ భక్తిదలఁచి
 దృఢతరంబగుమతినిఁ బ్రీతి ♦ తిజ్ఞ సలిపి
 పాణిపీడనమును నప్త ♦ పడిని జరపి
 పెద్దలకు మొక్కి పొల్చిరి ♦ పీతములను.

125

ఉ. అప్పుడు రాజులందఱును ♦ హర్షముతోఁదను జూచుచుండఁగాఁ
 జప్పునరాజరాజుతన ♦ చారుకిరీటముఁ దీసిప్రీతితో
 నొప్పుగ నల్లుశీర్షమున ♦ నూర్జితరీతినిఁ జక్రవర్తివై
 యొప్పుమటంచుఁ బెట్టెదనఁ ♦ యోగ్యతనందఱు మెచ్చనట్లుగా

ఆ. ఆంతఁగునుమవర్ష ♦ మంతటఁగురిసెను
 విజయభేరిమోసి ♦ వేడఁగొలిపె
 జనులు నలుపునట్టి ♦ జయజయనాదముల్
 కొలఁదిమీఁదెభద్ర ♦ కోర్కెదీరె.

127

టే. హర్షలతవిజయేంద్రుల ♦ హర్షి శంబు
 నేకహృదయంబుతోఁబర ♦ మేళుఁగొల్చి
 ప్రజలసౌఖ్యాభిఁ దేల్చుచుఁ ♦ బ్రబలుచుండి
 శుభములెల్లనుబడసిరి ♦ సూర్యభూప.

128

తే. ధర్మపాలుఁడవీవునీ ♦ ధర్మపత్ని
యెన్నసరళయె యవిజ ♦ యేంద్రుఁడనఁగ
నీసుపుత్రుండుగావున ♦ నిఖిలశుభము
లిచ్చిప్రోచుతమిముఁబర ♦ మేశ్వరుండు.

129

మాలిని.

సురుచిరగుణమూర్తి ♦ శుద్ధమార్గప్రవర్తి
విరతపరిజనార్తి ♦ విద్వదానందమూర్తి
అరితతినమవర్తి ♦ హర్షరాజానువర్తి
పరమధవళకీర్తి ♦ భక్తిసౌధాగ్రవర్తి.

130

గద్య.

ఇది శ్రీ పరమేశ్వరకరుణాఫలితలలితకవితాకలిత శ్రీ రామల
క్ష్మీంబా బుచ్చివేంకయ మాత్యతనూజాత సకలసజ్జనవిధేయ
ఆదిపూడి సోమనాథనామధేయ ప్రణీతంబయిన శ్రీ
విజయేంద్ర విజయంబను సుప్రబంధంబునందు
సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

